

Takurda-o Markus

Rem-se rɔ n-me à:

Takan-de ɔn Ma-to m-Rerem 1:1-13

Senge-m Yeso n-me ɔn hun-ne ye o-Gariri
1:14—9:50

Cir-mo o-Gariri ha-mo o-Urusharima 10:1-52

Ho-ut ta'voor-to ur-kom yow yow o-
Urusharima ne 11:1—15:47

Ine-m Yeso ut-marimar 16:1-8

Rwuun-mo ɔn Wan-Koyan cas ɔn da-mo ɔn wu
n-ton ne ɔn ine-mo ɔn ne ut-marimar 16:9-
20

Yohana Wa-m-Yo'os ɔn hun-ne m-ho

(Mati 3:1-12; Ruka 3:1-18; Yoha 1:19-28)

¹ **Ma-to m-Rerem** to ka, to ma Yeso
Kiristi,* Wà-wu Shir. Hogu no bo ka **Ma-to**
m-Rerem to Shir to takne à.

² Cin n-ga ne wu ken net-wu, **wan-Rwor ɔn**
Ma-to Shir, jin-de ɔn wu **Ishaya.** Wu gene rii-
yo Shir zee yo he m-kor ɔn co à. Wu zee,
“Gwot Shir a tomon wan-tom o ɔn wu be-de ɔn
hun-ne.

Wua tomsune wan-tom, wu zongsute hun-ne
remen haan-mo ɔn **Wà-wu Shir.**”†

³ “Hun-ne a hoge cor-o ɔn ka wan-tom-wu o-kot.
Wu ro ye m-zee, ‘Yawe no roon.
Ja'asu no wu hur-ur no.

* **Bor-o gaan:1** 1:1 Wu Shir daagne à. † **Bor-o gaan:2** 1:2
Hyen komo: Mara 3:1.

Nɔ zongɛ remen haan-mɔ ɔn wu.' "‡

⁴ Ka bɔ-o takne hond hond bɔ **Ishaya** gene à. Ka net-wu a m-zee **Yohana** Wa-m-Yo'os ɔn hun-ne **m-hɔ**, hun-ne hoguru ɔr-o ɔn wu o-kot. Wu ro ye m-zee, "Es nɔ a yo'os nɔ n-me m-hɔ. Ye esse a yo'oste ye n-me m-hɔ à, ye kutute ye ho'oste **ba'as-to** ɔn ye o ka to ye nome Shir à. Ye muunte be-de ɔn wu. Wu soks **ba'as-to** ɔn ye." ⁵ Yan-dak-o o-Judiya ye ma'asuru m-rwuun deen be-de ɔn wu, kap ɔn yan-dak-o o-Urusharima ne. Ye ro m-rwor ɔn **ba'as-to** ɔn ye. Wu ro ye m-yo'os n-me ɔn Roog-o o-Joda. ⁶ **Yohana** ro ɔn ɔr-o o-gund ne, o ɔn can-se o-dorom. Wu ro ɔn hap-yo o-ka ne ɔn byon gego. Rii-yo m-re yo ɔn wu, yege-'e ye ɔn so ne ye o-kot. § ⁷ Wu ro ye m-rure ɔn Ma-to Shir. Wu ro m-zee, "Wu ken wu roon ɔn jim ɔn de wu jiishe me à. Me bo'os us ɔn ka'ante-to ɔn wu á. ⁸ Me ɔn hi ɔn de, m-hɔ mɔ me nɔ m-yo'os, amba wu ne, ɔn **Kukt-o Shir** wu he nɔ m-yo'os."

A yo'oste Yeso n-te m-hɔ

(Mati 3:13—4:11; Ruka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ **Yohana** ro ɔn yo'os ɔn hun-ne. Yeso rwuunuru bɔ-o o-Nazaret ɔn dak-o o-Gariri. **Yohana** yo'osuru wu ɔn Roog-o o-Joda. ¹⁰ Yeso ro m-rwuun n-me m-hɔ, ba ɔn naas o-da, wu hyanuru a m-tiks ut-ke'ente n-Ton o shir. **Kukt-o Shir** ro m-kergene untun sha-mɔ o-gorop, o ciruru be-de ɔn wu. ¹¹ A hoguru ɔr n-Ton o Shir.

‡ **Bɔr-o gaan:3** 1:3 Hyen komo: Isha 40:3 (ut-Girik). § **Bɔr-o gaan:6** 1:6 Hyen komo: 2Gwm 1:8.

Q rɔ m-zee, “Wɔ rɔ Wà re, wu me m-con à. Me o-zak un wɔ ne deen.”*

Wa-ut-raks megerte Yeso

(Mati 3:13—4:11; Ruka 3:21-22; 4:1-13)

¹² Un ra-o **Kukt-o Shir** cirute be-ur Yeso à. **Kukt-o Shir** kuturu wu, wu ru o-kot. ¹³ Wu ma'asuru kané ut-ho kwooz-ut yoor [40]. **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** rɔ wu ut-meger ko wua nom **ur-ba'as** be-de Shir à. Yeso ro be-de nem rɔ à, **yan-tom-ye Shir** ye ro wu m-gu.

Yeso cirig daag

un yan-neke-mo un wu

(Mati 4:12-22; Ruka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ De ken ho-de, a tɔwturu **Yohana** un kur-o m-ke'et. Bɔ a tɔwte wu un kur-o m-ke'et à, a rewuru ut-ho hiin ká da-de, Yeso cowuru n-me un dak-o o-Gariri. Wu doruru ka dak-o, wu ro un rure un hun-ne **Ma-to m-Rerem** tɔ Shir. ¹⁵ Wu rɔ m-zee, “Ho-de un ko-Gwomo Shir wosonté, de wu hette m-rwuun un gwomo-to un wu ne à. Ho'os nɔ **ba'as-ut** nɔ, nɔ muun, nɔ kon wu. Nɔ dek **Ma-to m-Rerem** tɔ Shir tɔ a nɔ m-rure à.”†

¹⁶ De ken ho-de, wu rɔ un dore un riib-o un Mar-o o-Gariri. Wu hyanuru ye ken yan-ship un jan-ye nen yoor. Jin-to un ye Simon un Andarawus heno un wu. Ye rɔ un neks ut-yo n-me o-mar. ¹⁷ Yeso zeeru ye, “Dond nɔ me, man muut nɔ yan-neke-m re remen nɔ hantuté hun-ne ye dorute cow-yo Shir.” ¹⁸ Bɔ Simon ne hogute

* **Bɔr-o gaan:11** 1:11 Hyen komo: Taka 22:2; Bɔng 2:7; Isha 42:1; Mati 3:17; 12:18; Mark 9:7; Ruka 3:22. † **Bɔr-o gaan:15** 1:15 Hyen komo: Mati 3:2.

ma-tɔ ɔn wu à, ye ho'osuru yo-to ɔn ye hor-m-hor. Ye arguru wu m-dore.

¹⁹ Bɔ ye dorute wu à, ye arguru ɔn co hiin. Wu dooru m-hyan ɔn ye ken yan-ship ɔn jan-ye. Jin-to ɔn ye **Yakubu** ɔn **Yohana**, yakar Zebedi. Ye ro n-me o-hat. Ye ro ɔn ja'as-de ut-yo. ²⁰ Bɔ Yeso hyente ye à, wu zeeru ye haan ye dore wu. Ba ɔn naas o-da, ye yaguru tat ɔn ye (Zebedi) n-me o-hat mosse ɔn ya-ur-guwus ne. Ye arguru wu m-dore.

Yeso ruutte ko-ya-ut-kot
(Ruka 4:31-37)

²¹ Yeso ɔn yan-neke-mo ɔn wu ne cowuru bo-o o-Kapanahum. Bɔ **Ho-de ur-Wuwe** woonte à, Yeso cowuru ɔn **kuke-o ɔn yoos ɔn Ma-to Shir**. Wu yoosuru ye kanɛ. ²² Ye bopuru o-nu ɔn yoos-de ɔn wu, remen wu yoosute ye untun ko-gwomo. De nom untun de ɔn yan-Yoos-de ɔn **karamsa-o Mosa** á. De ma ɔn ye, yoos-de rott m-'wons á.‡

²³ Ye kanɛ ɔn **kuke-o ɔn yoos ɔn Ma-to Shir**, wu ken net-wu ro kon wu ko-**ya-ut-kot** da'e ur-hi à. Ba ɔn naas o-da wu sherguru us-kan. ²⁴ Wu zeeru, “¿Ya mosse te ɔn wo ne, wo Yeso ko-ya-o-Nazaret? ¿Wo ɔn haan te o m-sabarse? Te nepste wo, **Wo ro ko-wan-ba-m-kukop wu Shir!**”

²⁵ Bɔ ka net-wu zette kaane à, Yeso hurguru ko-**ya-ut-kot** ut-gaag. Wu zeeru wu, “Res no, no ru ɔn hi-de ɔn wu!” ²⁶ Bɔ ka ko-**ya-ut-kot**-wu hogute ma-ut Yeso à, wu soru ka net-wu ndak. Ka net-wu taknuru us-zap. Ka da-de ne, wu

‡ **Bɔr-o gaan:22** 1:22 Hyen komo: Mati 7:28-29.

sherguru us-kan, ko-**ya-ut-kot** ruuru un hi-de un wu.

²⁷ Kap o un hun-ne ye ro kane à, ye hyanuru hyat-to takne à. Ye ma'asuru un cot-se un hi un de un ye. Ye zee, “¿A'a, yan yo ne kaane? Yoos-de un wu ro un hon. Ma-to un wu ro m'wons ne, har **ya-ut-kot** ro un m-nom o-dorotte un ma-to un wu ne.” ²⁸ Bo un kaane, Yeso ruuru ur-jin hor-m-hor un kap hon un dak-o o-Gariri.

*Yeso taasute ko-moon Simon gom
(Mati 8:14-17; Ruka 4:38-41)*

²⁹ Yeso un yan-neke-mo un wu ne, mosse un **Yakubu un Yohana** ne rwuunuru un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Bo wu rwunte à, wu cowuru un den-o Simon ne un Andarawus. ³⁰ Ko-moon Simon ro domb. Wur-o dengute wu o-ra. Bo Yeso tuwte ka hur-o à, ba m-naas o-da, ye ruru wu ma-to un wur-o un wu. ³¹ Bo Yeso hogute à, Yeso hyogburu be-de un wu. Yeso bopuru wu okom. Yeso 'yonsuru wu. Gom arguru m-ta, har wu regturu Yeso ne un or un wu ne ne.

*Yeso taaste gom-se un hun-ne deen
(Mati 8:14-17; Ruka 4:38-41)*

³² Bo ho-ur hebute à, hun-ne ma'asuru Yeso un deke un ya-us-gom, kap un ye **ya-ut-kot** da'e ur-hi ne à. ³³ Ya-o-bo morguru un ish ye hyenet. ³⁴ Wu taasuru ya-us-gom deen ko wu ke un gon gom-o un wu ne. Wu ruuturu **ya-ut-kot** deen. Wu yage **ya-ut-kot** ye teperte á, remen ye nepste wu ro **Wà-wu Shir**.

*Yeso rworog Ma-to Shir un dak-o o-Gariri
(Ruka 4:42-44)*

³⁵ Un **kan-o** o-kiit, cin ba ish-o un gas. Yeso inuru. Wu cowuru o-kot be-de ba un net. Kane Yeso kone Shir. ³⁶ Bo wu ruute kane à, Simon ne un or un wu ne ye rwuunuru Yeso o-hoob. ³⁷ Bo ye hyente wu à, ye zeeru wu, “Kowan wu ro wo o-hoob.”

³⁸ Wu zeeru ye, “A cɔw no un bo-to ro o-co à, um rurut Ma-to Shir kane tomso. O rwo'e um haante.” ³⁹ Yeso komuru dore un hon un dak-o o-Gariri kap, wu ro un ko'ot un Ma-to Shir un kuke-to un yoos un Ma-to Shir. Wu ruuturu **ya-ut-kot** un hi-to un hun-ne. §

*Yeso taasute ko-cim, cim-to un wu
(Mati 8:1-4; Ruka 5:12-16)*

⁴⁰ De ken ho-de, wu ken ko-**cim**-wu haanuru us-kon be-ur Yeso. Wu kwuktururu un her-o Yeso. Wu zeeru Yeso, “Urege o conog, woa hoks me mtaase un gom re.”

⁴¹ Yeso hoguru 'won-de un wu, Yeso tabburu o-kom, wu ci'uru ka ko-**cim**-wu, Yeso zeeru wu, “Um conog, ka **cim-to** te.” ⁴² Yeso ro ut-ma, **cim-ut** taaru ka net-wu ba un naas o-da. Wur-o un wu warguru por por.

⁴³ Yeso nakuru wu ut-to, ka da-de Yeso yagu wu aragte. ⁴⁴ Yeso zeeru wu, “Wo jar o rur rii-yo kore á. Amba neke o kute wan-**Cow un konse Shir** hi un du bo a taas wu ut-**cim** à. O **sekeseke-to Mosa** zee à. Ka bo-o hun-ne he mnap unze a taasutu wu ut-**cim**.”* ⁴⁵ Amba ka net-wu ruuru, wu taknu rwor un ka ma-to ko kene. Wu ma'asuru m-rure un hun-ne rii-yo nome à.

§ **Bor-o gaan:39** 1:39 Hyen komo: Mati 4:23; 9:35. * **Bor-o gaan:44** 1:44 Hyen komo: Rewi 14:1-32.

Bɔ a taase wʉ **cim**-to ʉn wʉ à, har Yeso wʉ do hoks m-cow o-bɔ a hyenet wʉ á. Amba wʉ she'etunuru reeno o-kot. Hun-ne ye ʉn kɔ kene ye ma'asuru m-ha be-de ʉn wʉ.

Bɔr-ʉs yoor

Yeso 'yonste ko-ryam

(Mati 9:1-8; Ruka 5:17-26)

¹ Bɔ ho-ʉt doote à, Yeso muunuru komo bɔ-o o-Kapanahum. Hun-ne hoguru wʉ muunte o-hur. ² Bɔ ye hogute à, ye morguru deen be-de wʉ comse à. A ʉn kum be-de ʉn hwo o-na á, remen moor-to ʉn hun-ne. N-me n-do ne hun-ne shiiste. Wʉ ro ye m-rure ʉn Ma-to Shir. ³ Ye ken ye dooru m-nekne ʉn ko-ryam ne. Nen nass-ye dekke wʉ n-te o-kerem. ⁴ Amba remen moor-to ʉn hun-ne, ye kum be-de m-cow ye woot be-ur Yeso á. Bɔ ye hyente kaane à, ye daaru n-ton ʉr-doob, ye pyaaru ʉr-hek n-ton be-de Yeso ro à. Bɔ ye pyeete ʉr-hek à, ye tuwturu ko-ryam n-me o-kerem ne o wʉ rotte domb à. ⁵ Bɔ Yeso hyente riio ye nome à, wʉ napuru unze ye shereg ʉn wʉ. Wʉ zeeru ko-ryam, “Nay re, ʉm sokste **ba'as**-ʉt ru.”

⁶ To, ye ken yan-Yoos-de ʉn **karamsa-o Mosa** ye ro kane tara. Bɔ ye hogute ma-to Yeso zee ko-ryam à, ye zeeru ʉn hur-de ʉn ye, ⁷ “¿Ya hante ka net-wʉ zeet kaane? Wʉ yo'ogte Shir. Wan wʉ bo'ose sokse ʉn hun-ne **ba'as-to** ʉn ye se Shir ʉn hon-de ʉn wʉ.”

⁸ Ba ʉn naas o-da, Yeso napuru barag-se ʉn ye kap ʉn kut-o ʉn wʉ. Wʉ zeeru ye, “¿Remen yan o notte ʉs-barag kaane ʉn hur ʉn no? ⁹ ¿Ya jiishe,

a zee ko-ryam 'A soksutu wə **ba'as**-ut ru,' kə a zee wu, 'Ine ge, o mos kerem-o ru, o arag jo'?"
¹⁰ Yeso dooru ye m-zee, "To, yage um kutu no, no nept unze me **Wa-wu un net** ro m-'wons ne, me bo'ose sokse un hun-ne **ba'as-to** un ye." ¹¹ Bo wu zette kaane à, wu zeeru ko-ryam, "Ine ge, o mos kerem-o ru, o arag jo." ¹² Ka net-wu inuru ge, wu mossuru kerem-o un wu. Wu ruuru un yish-ye un hun-ne har ye bopuru nu. Ye sekemsuru Shir ur-bongon ur-bongon. Ye zeeru, "Wuuu, te wet m-hyan kaane á."

Yeso ak Rewi

(Mati 9:9-13; Ruka 5:27-32)

¹³ De ken ho-de, Yeso dooru m-ru n-riib o o-mar. Hun-ne ma'asuru m-morge be-de un wu. Wu zeeru ye m-yoose. ¹⁴ Bo wu komte ye m-yoose à, wu inuru wu arguru un co. Wu hyanuru wu ken net-wu jin-de un wu **Rewi** (wa Arupayes). Wu ro tara m-senge un kuke-o atte un goks un hwor-ye un tar à. Yeso zeeru wu, "Dond me." Wu inuru, wu doruru Yeso.

¹⁵ Ka da-de, komo Yeso haanuru un hur-o **Rewi** un yan-neke-mo un wu ne. Ye ro un re un rii-yo m-re un yan-goks un hwor-ye un tar ne un ya-ut-**ba'as** ne. Gon ka hun-ne ye, ye ro un dore un Yeso ut-moor ne. ¹⁶ Yan-Yoos-de un **karamsa**-o **MosaParisa**-ne, ye hyanuru wu ro m-re un rii-yo m-re be-ur gaan un ya-ut-**ba'as** ne un yan-goks un hwor-ye un tar ne. Ye cituru yan-neke-mo un wu. Ye zeeru, "¿Remen yan o ne wu rotte un re un rii-yo m-re mosse un yan-goks un hwor-ye un tar ne un ya-ut-**ba'as** ne?"

17 Bɔ Yeso hogute kaane à, wu zeeru ye, “Ye ro ba un gom à ye un hoob-o un ko-ya-ɔs-baat á, amba ya-ɔs-gom. Me un haan remen kashi un hun-ne á. Me un haan remen ya-ut-**ba'as**.”

Ma-to o-swoot

(Mati 9:14-17; Ruka 5:33-39)

18 De ken ho-de, yan-neke-m **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho** ye ro o-swoot. **Parisa-ne** ye ro m-nom kaane tomso. Ye ken hun-ne ye haanuru be-ur Yeso, ye cituru wu, “¿Re nome yan-neke-m **Yohana** un yan-neke-mo un **Parisa-ne** rotte m-nom o-swoot remen Shir, amba ye ma ru ro m-nom á?”

19 Yeso shasuru ye un sha-mo ut-ma, wu zeeru, “To, ¿a nome kaane? ¿Wa-ur-ge un nay-ne ye un wu ne ye yage re un rii-yo m-re mosse un wu ne? Ay, a nome kaane á. 20 Se de ho-de a he m-dek un ka wa-ur-ge-wu à, ka ho-de o ye he m-yage un re un rii-yo m-re.”

21 Yeso zeeru, “Magund-ur ut a de m-dap be-de un gund-o pu-o á. ¿A mosse ur-ut ur-pu-de ne? Pu-de-ur a yiish ur-ut kyaar, har arag-mo nga. 22 Komo yatt-wu he wuus m-ke m-pu mo un tur-o o-ka o-ut á, remen mo pu'e moa caat tur-o o-ka. Ka ke-mo ukse, komo ka tur-o o-ka o naase. Remen kaane, a duus ke-m pu-mo un tur-o o-ka o-pu o.”

Ho-de ur-Wuwe

(Mati 12:1-8; Ruka 6:1-5)

²³ De ken hɔ-de ne, **Ho-de ʊr-Wuwe**, Yeso ro m-arag ʊn cɔw n-tete o ʊn kat-o ʊn hyo. Ye ro ʊr-hew, yan-neke-mo ʊn wu ye taknu m-jet ʊn rop-to ʊn hyo.* ²⁴ **Parisa**-ne hyanuru. Bo ye hyente à, ye zeeru Yeso, “A'a, ʒre nome notte m-jet ʊn rop-to ʊn hyo **Ho-de ʊr-Wuwe**? ʒHo-de **Mosa** zette a nom m-senge ʊn de á?”

²⁵ Yeso zeeru ye, “ʒNo wet m-karante rii-yo **Dawuda** nome á? ʒDa-o wu hoge mer à, wu ʊn or ʊn wu ne à? Baks no. ²⁶ Da-o Abiyata ro'e ko-Gwomo-wu ʊn kon-se Shir à, **Dawuda** ro m-neke ʊn or ʊn wu ne ne. Wu cowuru Depi-o Shir.† Wu 'wossuru ga-to a esse remen Shir à, to udepe net re á se yan-**Cow ʊn kon-se Shir**, **Dawuda** reeru to har wu ya'uru or ʊn wu ne.”‡§

²⁷ Ka da-de, Yeso zeeru ye, “Shir nomog Ho-de ʊr-Wuwe, wu nom de remen a waragte guw-ne ye ʊn de á. Wu nomog ka hɔ-de, remen wu guut na. ²⁸ Tomso ne, **Wà-wu ʊn net**, wu ro ko-gwomo-wu bo'ose daag ʊn rii-yo a he m-nom ʊn ka **Ho-de ʊr-Wuwe** de à.”

Bɔr-ʊs tet

Wan-kom-o margan

(Mati 12:9-14; Ruka 6:6-11)

¹ De ken hɔ-de, **Ho-de ʊr-Wuwe**, Yeso dooru m-cow ʊn **kuke-o ʊn yoos ʊn Ma-to Shir**. Wu hyanuru wu ken net-wu kanɛ wan-kom-o

* **Bɔr-ʊs yoor:23** 2:23 Hyen komo: Kara 23:25. † **Bɔr-ʊs yoor:26** 2:26 ʊt-Girik: Hur-o Shir. ‡ **Bɔr-ʊs yoor:26** 2:26 Hyen komo: Rewi 24:9. § **Bɔr-ʊs yoor:26** 2:25-26 Hyen komo: 1Sam 21:1-6.

margan. ² To, ye ken hun-ne ye ro kanɛ ye conog ye shipk Yeso **ur-ba'as**. Ye ma'asuru Yeso un tuwe un yish ko wua taasɔ wu ka gom-o o-kom à. Ye dek unze Yeso dosse wu ka gom-o **Ho-de ur-Wuwe**, ye ship Yeso o ka be-de **ur-ba'as**. Ye kumug o ka cow-yo ye hette wu m-heet be-de un piish ut-ma à. ³ Yeso zeeru wan-kom-o margan, “Hyokne o ine ge un co-o un kowan.”

⁴ Ka da-de ne, wu cituru hun-ne, “¿Ya **karamsa-o Mosa** zee a he m-nom **Ho-de ur-Wuwe**? ¿A nom rii yo-yo, ko o-so-yo? ¿A gu net a doote wu ut-ho, ko de a ho wu?” Ye resuru tek.

⁵ Wu gwoturu ye gwot-o us-ryaab. Men-ut naasute wu remen cikt-de un ye. Ka da-de, wu zeeru ka net-wu, “Neks kom-o ru.” Wu neksuru kom-o un wu. Gom taaru. ⁶ Ba un naas o-da **Parisa**-ne ruuru, ye gamuru ut-hi un hun-ne ko-Gwomo **Here** ne ye wu rotte ut-tuw à. Ye hooburu o-cow ye hoot Yeso.

Hun-ne morgute n-riib o-mar

⁷⁻⁸ Yeso inuru mosse un yan-neke-mo un wu ne. Ye haaru n-riib o o-mar. Moor-to un hun-ne deen un dak-o o-Gariri ye doruru wu, har yan-dak-o o-Judiya, un yan-bo-o o-Urusharima ne, dak-o o-Idumiya, un hun-ne ne ye un jit-de un Roog-o o-Joda, raag-o o-Taya o-Sidon ne. Hono o-dak ye haanuru be-de un wu. Ye hogusute kap rem-se wu ro m-nom à. ⁹ Bo ye morgute à, Yeso zeeru yan-neke-mo un wu ye essu wu hat-o rek-o, taase moor-to un hun-ne megumse wu. ¹⁰ Wu be'esute wu taasute ya-us-gom deen gom-se un ye, har kap ya-us-gom ye ro m-mond be-de un wu ye ci'it

wu.* ¹¹ Da-ɔ ye **ya-ɔt-kɔt** da'e ɔr-hi à, hyane Yeso à, ye kwukturu un co-ɔ un wu. Ye zeeru us-kan, "Wɔ wu **Wà-wu Shir**." ¹² Wu kangsuru ye, ye yage wu m-rwuunte kaane.

*Yan-neke-m Yeso nen op un yoor
(Mati 10:1-4; Ruka 6:12-16)*

¹³ Yeso daaguru ye ken yan-neke-mo un wu ye, ye neke, ye deet o-haag un wu ne, yan-neke-mo un wu argu m-ha. ¹⁴⁻¹⁵ Wu daaguru nen op un yoor, wu eguru ye ɔr-jin yan-Tom ye un wu. Ye ma'aste m-neke un wu ne, ye kotute hun-ne Ma-to Shir, ye kumut 'wons-mo un ruut un **ya-ɔt-kɔt** un hi-to un hun-ne. ¹⁶⁻¹⁹ Jin-to un ye to ka, nen op un yoor-ye wu daage à:

Simon (wu Yeso ru'e ɔr-jin Bitrus à),

Yakubu (wà Zebedi),

un heno un wu **Yohana** (ye wu ru'e ɔr-jin yakar Buwanajis à, yakar-ye ɔt-dàkàr),
tomso

Andarawus, un

Pirip,

Bataromi, un

Matijos,

Tomas,

Yakubu (wà Arupayes), un

Taddiyus, un

Simon (ya o-**Kan'ana**), tomso

Yahudas Iskariyoti wu (wu ya'ase Yeso un kom-to un ya-ɔt-yage à).

* **Bɔr-ɔs tet:10** 3:9-10 Hyen komo: Mark 4:1; Ruka 5:1-3.

Yeso un Beruzabur
(ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ne)
(Mati 12:22-32; Ruka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ka da-de, Yeso cowuru o ken hur-o, komo moor-to un hun-ne dooru m-go'one be-de un wu, har wu kum da-o un re un rii-yo m-re un yan-neke-mo un wu ne a. ²¹ Da-o or un wu ne hoge kaane a, ye ruuru ye bupt wu. Ye un nom kaane remen ye ken hun-ne ye ro m-zee, "Wu ro kus kus."

²² Yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ye kergene bo-o o-Urusharima a, ye zeeru, "**Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** daag wu ur-hi. Un beeb-de un **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot**[†] o wu rotte un ruut un ya-ut-kot."[‡]

²³ Bo Yeso hogute ma-to un ye a, wu aguru ye be-de un wu. Ka da-de ne, wu cituru ye. Wu zeeru, "¿Re o ne **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** he ruut un hi un de un wu?" Bo wu citte ye kaane a, wu taknu ye m-yoose un sha-mo ut-ma. ²⁴ Wu zeeru, "Urege hun-ne ye un o ken dak-o wongute ye ro ur-gun kur-ut ut-kur un hi un de un ye, cakru-mo ka dak-o hette. ²⁵ Kaane o, hun-ne ye un o ken hur-o, ye wonge kur-ut ut-kur. Ye ma'asuru m-dum un hi un de un ye, caage-mo ka, ka hur-o hette. ²⁶ Gwomo-to un **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** komo, to wonge kur-ut ut-kur, to ro m-dum, jesse-mo, to he'e. ²⁷ Yatt-wu he m-cow un hur-o un ko-beeb-wu kuuste saw-to un wu a, se wu shipste wu ur-takan. Wu geks ka da-de ne,

[†] **Bor-ʉs tet:22** 3:22 ut-Girik: Beruzabur. [‡] **Bor-ʉs tet:22** 3:22 Hyen komo: Mati 9:34; 10:25.

wu cakarsute hur-o un wu. ²⁸ Nip-o me no m-rure, Shir a sokse hun-ne kap **ba'as-to** ye nome wu à, o-yo'og ne o ye nome wu à, ²⁹ amba wu yo'oge **Kukt-o Shir** à, a sokse ka net-wu **ba'as-de** un wu á. Ka **ba'as-de** dea she'et be-de un wu ko o ke da-o.”§

³⁰ Yeso un rwor kaane, remen ye zeeg, “**Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** daag wu ur-hi.”

*Inu Yeso un hen-ne Yeso ne
(Mati 12:46-50; Ruka 8:19-21)*

³¹⁻³² Hun-ne ut-moor ne ro tara tara. Yeso ro n-tete o un ye. Wu ro ye ut-ma, inu un wu woonuru un hen-ne ye un wu ne. Ye esuru n-do. Ye tomuru wu rwuun wu nom ut-ma un ye ne. Wu ken wu zeeru wu, “Inu ru wu ka un hen-ne ru ne n-do. Ye ro un hoob-o ru.”

³³ Wu shasuru ye, wu zeeru, “¿Wan wu ne ro inu re un hen-ne re ne?”

³⁴ Wu guturu hun-ne ye hwo wu n-tete o un ye à. Wu zeeru, “Inu re wu ka un hen-ne re ne.”

³⁵ Wu nome rii-yo Shir cone à, campo, ko ne'a, wu ro heno re, wu ro komo inu re.”

Bɔr-ʉs nass

*Wan-kap un go
(Mati 13:1-9; Ruka 8:4-8)*

¹ Yeso inuru eso, wu ruuru n-riib o o-mar, komo wu taknu yoose un hun-ne. Ye morguru deen be-de un wu. Bo ye morge deen à, wu cowuru o-hat wu she'eturu n-me un o n-te o-mar. Hun-ne ro

§ **Bɔr-ʉs tet:29** 3:29 Hyen komo: Ruka 12:10.

o-zang n-riib ɔ o-mar.* ² Wu yoosuru ye ʉs-rem ʉt-moor ne ʉn sha-mo ʉt-ma. ³ Wu zeeru, “Raks no, no hogute ma-to ʉm he no m-rure à. Wu ken net-wu ruug o-pup kap ʉn go. ⁴ Wu ro ʉn kap ʉn go, ye ken go-ye he'enuru n-riib n-cow. Yege-no haanuru, ye corogsuru ye. ⁵ Ye ken go-ye he'enuru be-de ʉt-ta'ar be-de ʉn ba m-hu deen. Ba ʉn naas o-da, ye poturu remen dak-o rott ʉr-duw kane á. ⁶ Da-o ho-ur dakne à, ye kakuru, remen geer-se ʉn ye cow n-dak á. ⁷ Ye ken go-ye he'enuru be-de yokor-ʉs ro à. Ye poturu, ye bo'osuru. Yokor-ʉs tupnuru, se megumsuru ye, ye hoge m-sok har ye dukt ʉr-bon ne á. ⁸ Ye ken go-ye he'enuru be-de ʉt-wuur. Ye poturu. Ye bo'osuru ʉr-bon ne. Ye dukuru. Ye nomuru ya'ane. Ye ken ye ʉr-kwooz ʉn op [30]. Ye ken ye kwooz-ʉt tet [60] ko kwooz-ʉt taan [100].”

⁹ Ka da-de, Yeso zeeru ye, “Kap wu ro ʉt-to ne to m-hoge à, wu hoge.”

*Rii-yo hante riig-mo ʉn
sha-mo ʉt-ma à*

(Mati 13:10-17; Ruka 8:9-10)

¹⁰ Da-o hor-o, Yeso ro ʉn hon-de ʉn wu. Ka op ʉn yoor-ye, yan-neke-mo ʉn wu, ʉn ye ken ye ne, ye haaru be-de ʉn wu ye hwooru wu n-tete. Ye cituru wu yo ka sha-mo ʉt-ma to ro à. ¹¹ Wu zeeru ye, “No ye ya'ase Shir hur-ur no à, no ye Shir ya'e no nept ma-to ʉn gwomo-to ʉn wu. Ye ya'ase Shir hur-de ʉn ye á, ye a m-yoose ʉn sha-mo ʉt-ma. ¹² Remen a shooste Ma-to Shir: “Ye'a hyen yo me m-nom à

* **Bɔr-ʉs nass:1** 4:1 Hyen komo: Ruka 5:1-3.

amba yeə hoks m-nap ɔn yo mə m-nom á.
 Yeə hogə yo mə m-zee à, amba yeə nep á;
 taasɔ ye waktunə be-de Shir a soksutə ye ɔt-
ba'as. †

*Bɔ ma-tɔ ɔn ka wan-kap ɔn go wɔ rɔ à
 (Mati 13:18-23; Ruka 8:11-15)*

¹³ Ka da-de, Yeso zeeɔ ye, “Urege nɔ nap ka sha-mɔ ɔt-ma tɔ á, nɔa nep ɔ ka sha-mɔ ɔt-ma tɔ kusse á. ¹⁴ Ka wan-kap ɔn go wɔ, Ma-tɔ Shir tɔ wɔ rɔ m-kap. ¹⁵ Ye ka go-ye ye he'ene n-riib ɔn cow à, no ɔɔɔɔsɔru ye, sha-mɔ ɔn ka hun-ne ye mɔ ka, ye a rure Ma-tɔ Shir à. Ye hogusse, ba ɔn naas o-da, **ko-Gwomo-wu ɔn ya-ɔt-kot** wɔɔnɔru, wɔ deksuru tɔ. ¹⁶ Kaane ɔ tomso, ka go-ye, ye a kape n-te ɔt-ta'ar à, sha-mɔ ɔn ka hun-ne ye mɔ ka, ye hogə Ma-tɔ Shir à. Ba ɔn naas o-da, ye goksuru tɔ o-zak o-zak. ¹⁷ Amba ye ɛss tɔ ɔr-hur á. Bɔ ye she'ette hiin à, ye ho'osuru tɔ. Yo ka ɔn kor remen koɔb-ɔr bok ye, komo hun-ne suutu ye ɔs-cenene ɔnze ye gokste Ma-tɔ Shir, ye hoks gaag ɔt-men á. ¹⁸ Ka go-ye, he'ene n-te ɔn yokor à, ye rɔ ka ye hogə Ma-tɔ Shir à. ¹⁹ Amba hoob-ɔ ɔn rii-yo ɔn hono o-dak yo rwo'uru ye ɔn co. A rɔ ye m-raks ɔn gop-de ɔn hoob-ɔ o-kwum. Komo ɔn gop-de ɔn se ken rem-se, se naasuru Ma-tɔ Shir ɔn hur-de ɔn ye. Remen kaane, se wenuru m-duk. ²⁰ Ka go-ye, ye a go'e be-de ɔt-wɔur à, ye rɔ ka ye hogə Ma-tɔ Shir à, har tɔ she'eturu ɔn hur-de ɔn ye, tɔ nomuru ɔr-bon be-de ɔn ye. ɔn hur-de ɔn wɔ ken wɔ, ya wɔ rɔ ɔntun ka go-yo yo rɔ m-kum ɔn ya'ane ɔr-kwoz

† **Bɔr-ɔs nass:12** 4:12 Hyen komo: Isha 6:9-10 (ɔt-Girik).

un op [30] à. Un hur-de un wu ken wu komo yo rꝛ m-kum kwꝛꝛz-ꝛt tet [60]. Un hur-de un wu ken wu, yo rꝛ m-kum kwꝛꝛz-ꝛt taan [100].”

Sha-mꝛ un ma-tꝛ ꝛr-pitirra

(Ruka 8:16-18)

²¹ Ka da-de, Yeso cituru ye, “¿A un daps ꝛr-pitirra remen a hꝛkte de o-shaar? ¿Kꝛ un kus-ꝛ o-kwuꝛ? Ay, amba remen a sekt de n-tꝛn be-de a he m-hyan à.‡ ²² Bꝛ un rii-yo rꝛ wukusse à, rwuun-mꝛ yo he'e cas cas.§ ²³ Kap wu rꝛ ꝛt-tꝛ ne tꝛ m-hoge à, wu hoge.”

²⁴ Yeso dooru ye m-rure ꝛt-ma. Wu zeeru, “Baks nꝛ yo nꝛ hoge à ꝛr-bon ne. Kꝛk-de o mesute wu ken wu à de a hette wꝛ m-me'esse, har a doo wꝛ.* ²⁵ Ko-wan-rii, wu a m-do'e. Wu rotte ne á, kꝛ ya o-rii-yo yo wu rotte hiin à, a rumus yo, a yage wu ꝛt-kom m-zar.”†

Sha-mꝛ un ma-tꝛ un gꝛ-ye potne à

²⁶ Yeso dooru ye un rure ꝛt-ma. Wu zeeru, “**Gwomo-tꝛ Shir** ya tꝛ rꝛ untun ko-ya-tꝛm wu kape gꝛ un kat-ꝛ un wu à. ²⁷ A rewuru ꝛt-hꝛ, gꝛ poturu, ye bo'osuru, wu nap bꝛ takne á. ²⁸ O-dak un hi un de un ꝛ, ꝛ rꝛ m-ya rii-yo m-re. Poton-mꝛ rꝛ ꝛr-takan. Ye pote, ye dukuru. Ujime ye nomuru ya'ane. ²⁹ Da-ꝛ kat-ꝛ nense, wu tomuru ya-m-ce un kunt-de m-ce ne remen kat-ꝛ wooste m-ce.”‡

‡ **Bꝛ-ꝛs nass:21** 4:21 Hyen komo: Mati 5:15; Ruka 11:33.

§ **Bꝛ-ꝛs nass:22** 4:22 Hyen komo: Mati 10:26; Ruka 12:2.

* **Bꝛ-ꝛs nass:24** 4:24 Hyen komo: Mati 7:2; Ruka 6:38.

† **Bꝛ-ꝛs nass:25** 4:25 Hyen komo: Mati 13:12; 25:29; Ruka 19:26.

‡ **Bꝛ-ꝛs nass:29** 4:29 Hyen komo: Jowe 3:13.

*Sha-mo ɔn ma-to
ɔn ya'ane-yo o-mosta*

(Mati 13:31-32,34; Ruka 13:18-19)

³⁰ Yeso zeeru ye, “¿Un yaane um hette m-hongse **Gwomo-to Shir**? ¿Ya un ma-to ne um hette m-rwunte un sha-mo un to? ³¹ Gwomo-to un wu to ro untun ya'ane-yo o-**mosta** yo a go'e n-dak à. Ko de nomte yo jiište ya'ane kap us-rek à. ³² Yo jiişuru kap o un gugooq-o, a go'e n-me o-wak à. Yo nomuru caari-se us-jet, har no ro m-cire un se ye ce ut-kur.”

³³ Un sha-mo ut-ma deen gon to ka, Yeso rure ye Ma-to Shir hond hond bo ye he hoks m-nap à.

³⁴ Wu ruru ye rii á, se de un sha-mo ut-ma ne. Amba pakse o, wu ro un rwunte un yan-neke-mo un wu koyan.

Yeso reŝte m-yo m-ho ne

(Mati 8:23-27; Ruka 8:22-25)

³⁵ Ka da-de ne m-rim, Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, “Haan a pes no jit-de o-mar.” ³⁶ Yan-neke-mo un wu ye yagnuru hun-ne, ut-moor ne ye cowuru o-hat be-de Yeso ro à. Ye nekuru. To ken hat-to ro kon tomso ne ut-rek-to. ³⁷ Ye ro m-neke, caari-mo m-yo taknuru. Ho-m ro m-tam o-hat. Mo ro m-he'ebe n-me har mo un he de m-shoos o-hat. ³⁸ Yeso ro m-rew n-me o-hat so ur-tur un jim. Hi-de un wu ro russe un rii-o atte un rus ur-hi à. Ye 'yonsuru wu. Ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, ashi! ¿Wo was á? Te ka he m-sabarse!”

³⁹ Ka da-de, wu inuru m-rew, wu hururu m-yo ut-gaag. Wu zeeru o-mar, “Res temb.” Yo-m resuru tek. Mar-o resuru temb.

⁴⁰ Wʉ zɛɛrʉ yɛ, “¿Yan yo hantɛ nɔtɛ ʉn hogɛ o-gyɛr? ¿Har m-mɔka nɔ sher be-de Shir á?”

⁴¹ Yɛ hogurʉ o-gyɛr deɛn. Yɛ zɛɛrʉ hi ʉn de ʉn yɛ, “Wuuu, ¿Ya ʉn gon nɛt-wʉ kaanɛ wʉ yo-m rɔ wʉ o-dɔrotɛ m-hɔ nɛ?”

Bɔr-ʉs taan

*Taas ʉn gom-o ʉn
wʉ ya-ʉt-kɔt da'e ʉr-hi à
(Mati 8:28-34; Ruka 8:26-39)*

¹ Yɛso ʉn yan-neke-mɔ ʉn wʉ nɛ pasurʉ de ka jit-de o-mar de, ʉn dak-o o-Garasa. ² Da-o Yɛso ru'e o-hat à, ba ʉn naas o-da, wʉ ken nɛt-wʉ ro kon wʉ ko-**ya-ʉt-kɔt** da'e ʉr-hi à. Wʉ rwuʉnʉrʉ be-de ʉs-saag, wʉ go'onʉtɛ ʉn Yɛso nɛ. ³ Wʉ ro m-ma'as m-she'et ʉn pak-tɔ ʉt-ta'ar be-de a m-jɔk ʉt-u à. Wʉ ro m-gege á kɔ ʉt-kwɔm. ⁴ Kɔ a gegurse na-se ʉn wʉ ʉt-kom nɛ ʉt-kwɔm ʉt-kwɔm, wʉ jetemɛ tɔ war war. Yatt-wʉ ro wʉ m-hoks m-gaag á. ⁵ Kɔ de ke da-de, m-tɛt m-how nɛ, wʉ ro n-tɛ ʉn saag-se ʉn pak-tɔ ʉt-ta'ar, n-ton ʉt-haag. Wʉ ma'asurʉ ʉs-kan kanɛ. Wʉ ro m-monomɛ ʉn hi ʉn de ʉn wʉ ʉt-ta'ar ʉt-ta'ar.

⁶ Da-o wʉ hyambe Yɛso à, wʉ kawurʉ Yɛso o-rek. Wʉ woburʉ. Wʉ kwʉkturʉ ʉn co Yɛso.

⁷ Wʉ shergurʉ ʉs-kan. Wʉ zɛɛrʉ, “Yɛso, **Wà-wʉ Shir**, n-ton, ¿ya da wɔ ʉn mɛ nɛ? Hakkurɛ, ʉm mɔssʉtɛ wɔ ʉn Shir nɛ, wɔ 'ya mɛ ʉr-koob á!”

⁸ Wʉ ʉn zɛɛ yo ka remen Yɛso zɛstɛ ko-**ya-ʉt-kɔt**, “Ru nɔ ʉn hi-de ʉn ka nɛt-wʉ.”

⁹ Bɔ ka nɛt-wʉ kontɛ Yɛso à, Yɛso citurʉ wʉ. Yɛso zɛɛrʉ wʉ, “¿Jin ʉn du rɔ waane?”

Wu shasuru Yeso, “ ‘Timb,’ me wu un hon-de á, te deen.” ¹⁰ Wu konuru Yeso komo wu zeeru, “Yeso hakkure, taasú o yen te un ka be-de.”

¹¹ Un ka be-de ne, caari-o un kur-o un arede ro ut-re n-ton ur-haag. ¹² Ya-ut-kot konuru Yeso. Ye zeeru, “Yeso tuwut te be-de un arede yage te cwwut ye.” ¹³ Yeso ya'uru ye o-cow. Ya-ut-kot ruuru be-de un ka net-wu, ye cowuru un hi-to un arede. Kur-o un arede dugu-us yoor [2,000]. Arede yirigburu o-mar. Bo ye yirigbute à, ye duuzburu n-me o-mar. Ho-m reeru ye kap.

¹⁴ Bo yan-gut-de un arede hyente rii-yo nome à, ye somuru us-rek, ha-mo un bo-o ro yow yow à. Ye runduru ya-o-bo un riib-se un o ne ka ma-to. Hun-ne rwuunuru, ye hyenet rii-yo kore à. ¹⁵ Ye haanuru be-ur Yeso, ye hyanuru wu **ya-ut-kot** ro daage ur-hi à. Wu ro tara un gund-o un wu ne hokke un weer-se un wu ne. Ye hoguru o-gyer. Ye hyanag ut-hyat. ¹⁶ Komo ye hyane rii-yo kore ka net-wu ya-ut-kot da'e ur-hi à, un ka arede-ye ne un yish-ye un ye à, ye ruru hun-ne ye rwuune so o-bo à rii-yo kore à. ¹⁷ Ye taknu kon-us Yeso wu yaksu ye dak-o un ye.

¹⁸ Yeso ro m-cow o-hat wu yagute ka dak-o o ka. Ka net-wu ne wu **ya-ut-kot** ro daage ur-hi à konuru Yeso 'ye wu o-cow wu dorute wu. ¹⁹ Amba Yeso dek ma-to un wu á. Yeso zeeru, “Ji o-hur be-ur yan-yen-du du. O rure ye rem-se Wan-Koyan nomu wo à, un bo wu hyane 'won un du à.” ²⁰ Ka net-wu arguru m-neke. Wu taknu rwor un ka ma-to un ka dak-o o a m-zee *Bo-ut Op* à. Wu ro m-rwor un ka rem-se ut-moor ne se

Yeso nomu wu à. Hun-ne kap ye bopuru us-nu remen ye hogute rii-yo ut-hyat.

*Yeso taasute nen yoor gom-se un ye
(Mati 9:18-26; Ruka 8:40-56)*

²¹ Komo Yeso cowuru o-hat wu dooru m-pas un jit-de o-mar. Bo wu woobute à, hun-ne deen morguru be-de un wu n-riib o-mar. ²² Wu ken net-wu haanuru, jin-de un wu Jaros. Wan-gaan be-de un yan-co ye un kuke-o atte un yoos un Matō Shir à. Bo wu hyente Yeso à, wu kwukuru un co-o un wu. ²³ Wu gapursuru Yeso, wu zeeru, “Yeso, me ka haane be un du. Wà re wan-ne'a-wu ro un kom-to Shir. Um conog o he, o ci wu un kom-ut ru ko ka gom-o ro m-ta à, wu nom hoog.”

²⁴ Yeso arguru wu m-dore. Ye arguru m-neke. Hun-ne deen doruru Yeso. Ye ro wu m-megemse.

²⁵ Wu ken ne'a-wu ro kon wu gom bope à, hak-ʉs op us-yoor [12] hyó-m ro m-du un wur-o un wu. ²⁶ Wu swoog ur-koob deen un kom-to un ya-ʉs-ba'at ut-moor ne. Bo un rem-se wu rotte un kom-to un wu à, kap o un se se teeste un hoob-o ʉs-baat remen gom-o un wu teet. Gom ro wu m-muun n-hwuk n-hwuk. ²⁷ Wu hogusute Yeso ro un taas ʉs-gom. Wu pa'anuru so un jim-de un wu n-me un moor-to un hun-ne wu ci'it gund-o Yeso. ²⁸ Wu zeeru un hur-de un wu, “Ko bo un gund-o Yeso o de um ci'e, o bo'osute gom re teet.” ²⁹ Bo wu ci'ite gund-o Yeso à, hyó-mo un wu arguru m-ka ba un rem. Wu hoguru un wur-o un wu gom taag.

³⁰ Ba un naas o-da, Yeso napuru Shir ruutte se ken myot-se un wur-o un wu, wu napuru unze

wu ken ci'ig wu. Wu byanduru n-me un moor-to un hun-ne wu nept wu ci'e wu à. Wu zeeru, “¿Wan wu ne ci'e me o-gund?”

³¹ Yan-neke-mo un wu zeeru wu, “Gwot ka moor-to un hun-ne to. ¿Wa nep net-wu ci'e gund-o ru?”

³² Ka da-de, wu gutruru remen wu hyenet wu nome kaane à. ³³ Ne'a tomso, bo wu nepte rii-yo takne un wu ne à, wu haanuru gyer-o-gyer. Wu ro us-zap. Wu kwukturu un co Yeso, wu ruru wu bo un rii-yo takne à. ³⁴ Yeso zeeru wu, “Wà re, wan-ne'a bo o sherte un me ne à, gom ru taag. Ji o-hur, hur-ur gaan. Oa do m-muun á.”

³⁵ Wu ro ut-ma, ye ken ye rwuunuru un hur-o un wan-co-wu un kuke-o atte un yoos un Ma-to Shir à. Ye zeeru ka wan-co-wu, “¿Yan yo wotte un rangse un Wa-ur-Yoos? Wà ru wan-ne'a mereste.”

³⁶ Ko de ye zette kaane, unze wa wan-ne'a mereste à, Yeso was un to ne á. Wu zeeru wan-co, “Yage o-gyer. Sher hur-ur gaan cot.”

³⁷ Bo Yeso rurutu wu kaane à, ye arguru m-neke un ka net-wu ne, amba Yeso dek hun-ne á, se Bitrus, un **Yakubu**, un **Yohana** (heno **Yakubu**) ne. ³⁸ Bo ye woote un hur-o Jaros à (wan-co un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir** à), Yeso 'wossuru hun-ne kane deen. Ye ro us-won.

³⁹ Bo wu tuwte à, wu zeeru ye, “¿Remen yan o notte us-won? Ay, wan-ne'a-wu mar á. Rew-mo wu rotte.” ⁴⁰ Ye nemsuru wu nemes-to o-yo'og. Wu ruuturu bo un ye ro kane kap à n-do. Wu dekuru bo un tato-o un wan-ne'a un inu un wan-ne'a ne un ye ka nen tet ye ne ye wu rotte m-neke

ʊn ye ne à. Ye cowuru be-de ʊr-u. ⁴¹ Yeso bopuru kom-o ʊn ka wan-ne'a-wu. Wu zeeru wan-ne'a, "Tarita kumi!" (Wata, "Wan-ne'a, ʊm zeeg, ine ge!") ⁴² Ba ʊn naas o-da, wan-ne'a inuru ge. Wu yawguru ʊn na-se ʊn wu. Hak-se ʊn ka wan-ne'a-wu op ʊs-yoor [12]. Kowan bopu o-nu. Rem-se ʊt-hyat se ka ye hyane. ⁴³ Yeso kangsuru ye. Wu zeeru, "No jar no rure net á, amba 'ya no wan-ne'a rii-yo m-re."

Bɔr-ʊs cind

A yagute Yeso ʊt-yage ʊn bo-o ʊn wu
(Mati 13:53-58; Ruka 4:16-30)

¹ Yeso inuru ʊn ka bo-o, wu warguru ʊn bo-o ʊn wu o-Nazaret. Yan-neke-mo ʊn wu nekuru ʊn wu ne. ² Bo **Ho-de ʊr-Wuwe** woonte à, wu taknu yoose ʊn hun-ne ʊn **kuke-o ʊn yoos ʊn Ma-to Shir**. Hun-ne morguru deen. Bo ye hogute wu à, ye bopuru ʊs-nu. Ye zeeru,

"Ka net-wu ne, ¿ke ne o wu kume ka nap-se kaane? Gwot gon caari-to ʊt-hyat to wu ro m-nom à! ³ Ashi, ¿wu wu ka wan-shaab? ¿Wà **Meri**, sek-wu **Yakubu** ne ʊn Yosi ne, Yahudas ne, Simon ne? Hen-ne ye ʊn wu ne, yan-ne'a-ne ye ro kon kane be ʊn na." Ka da-de ne, ye kuturu Yeso ʊt-yage.

⁴ Ka da-de, Yeso zeeru ye, "Ko kene a m-bom ʊn wan-rwor ʊn Ma-to Shir, amba yan-bo-o ʊn wu, be-de a mate wu à, ko wu ro ʊn rwor ʊn Ma-to Shir, ye ro m-was ʊn to ne har ye bupt to á."* ⁵ Yeso wu hoks nom ʊt-hyat kane á, se de

* **Bɔr-ʊs cind:4** 6:4 Hyen komo: Yoha 4:44.

ya-ʉs-gom hiin ye wu ci'e ʉn kom-to ʉn wu à, gom-ʉs taaru ye. ⁶ Wu bopuru nu. Wu hyanag hyat-to ʉn yan-bo-o ʉn wu remen koob-de ʉn m-sher be-de ʉn wu. Wu dɔrguru ʉt-bo to ro o-zang à. Wu masuru ʉn yoose ʉn hun-ne Ma-to Shir.

*Yeso tomog nen op ʉn yoor
(Mati 10:5-15; Ruka 9:1-6)*

⁷ Wu agnuru yan-neke-mo ʉn wu nen op ʉn yoor [12] be-ur gaan. Wu taknu tom-se ʉn ye yoor yoor, ye yoose hun-ne Ma-to Shir. Wu ya'uru ye 'wons-mo ʉn ruut ʉn **ya-ʉt-kɔt** ye da'e ʉn hi-to ʉn hun-ne à.

⁸ Wu nakuru ye ʉt-to, wu zeeru ye, “No ine m-neke, no jar no dek rii á, se ko-yo m-neke, no he m-dek. No dek rii-yo m-re á. No dek ba-o ur-ess á. No dek hwor á. ⁹ No ine m-neke, no tup ʉt-ka'ante. No dek cop-ʉt yoor á se to ro ʉn wur-ʉt no à cot.” ¹⁰ Wu dooru ye m-rure ʉt-ma. Wu zeeru, “No kume hur-o no comsute à, she'et no kané har no ruut ʉn ka bo-o. ¹¹ No wo'e be-de a yage no m-goks à, ko m-raag ʉn ma-ʉt no ne à. Da-o no ine m-arag ʉn ka be-de, kukt no hu-mo ʉn na-ʉs no. No hyste kom-ʉt no o ka ho-de Shir he ye piishe ʉt-ma à.”†‡

¹² Bo wu komte ye m-rure ʉn ka ma-to à, ye ruuru, ye ruru hun-ne. Ye ro m-zee, “Ho'os no **ba'as-ʉt** no, no muun, no kon Shir. Wu soks **ba'as-ʉt** no.” ¹³ Ye ruuturu **ya-ʉt-kɔt** deen ye da'e hi-to ʉn hun-ne à. Bo ye 'woste ya-ʉs-gom

† **Bor-ʉs cind:11** 6:8-11 Hyen komo: Ruka 10:4-11. ‡ **Bor-ʉs cind:11** 6:11 Hyen komo: Seng 13:51.

deen à, ye duusuru ye m-now. Ye konuru Shir. Gom-ʉs taaru ye. §

*Mar-m Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho
(Mati 14:1-12; Ruka 9:7-9)*

¹⁴ Yeso ruug ur-jin ko kene har ko-Gwomo **Here** [Atipas] hoguru ma-to un wu. Hun-ne kap ye ma'asuru us-barag. Ye ro m-zee, “¿Wan wu ne ro un nom un ka hyat-to kaane?” Ye ken ye zeeru **“Yohana** wu. Wu ro'e un m-yo'os un hun-ne n-te m-ho à. Wu wu Shir 'yonse be-de m-margan ne. Wu wu a ya'ase ka beeb-de.”

¹⁵ Ye ken ye zeeru, “Ay, **Ereja** wu.”

Ye ken ye zeeru, “Ay, wan-rwor un Ma-to Shir wu untun ka ye haane n-ga à.”*

¹⁶ Bo **Here** hogute ma-ut Yeso à, wu zeeru, **“Yohana** wu um rwo'e a kups hi-de un wu à, wu ine un hog ne!”

¹⁷ **Here** un zee kaane remen se ken hak-se n-ga ne, wu un hi un de un wu, wu rwo'og a ship **Yohana**. A rwo'uru wu un kuke-o m-ke'et. Wu un nom kaane remen wu gaag ne'a hen un wu, Herodiya cin ba campo un wu un mar. Jin-ur campo un wu ro Pirip. ¹⁸ **Here** un nom kaane remen **Yohana** ma'aste wu m-rure unze, udepe wu ge ne'a hen un wu á.† ¹⁹ Ne'a suuru **Yohana** us-ryaab har wu conog wu ho wu. Amba Herodiya kum ur-be á. ²⁰ Ko-Gwomo **Here** ro un gyer-o **Yohana**. Wu nak wu kashi un net-wu,

§ **Bor-ʉs cind:13** 6:13 Hyen komo: Yaku 5:14. * **Bor-ʉs cind:15** 6:14-15 Hyen komo: Mati 16:14; Mark 8:28; Ruka 9:19.

† **Bor-ʉs cind:18** 6:17-18 Hyen komo: Ruka 3:19-20.

wan-ba-m-kuƙop. Remen kaane, wu ɛssuru wu be-de rii a ci wu á. Wu ro m-zo'ore deen da-o **Yohana** ro ut-ma un wu ne. Amba kap un kaane ne, wu ro un hoge un rere-mo un ma-to un wu.

²¹ Amba de ken ho-de, Herodiya kumuru caari-de ur-ho. Ka ho-de, ko-Gwomo **Here** ro un baks un ho-de a mate wu à. Wu nomuru o-biki. Wu banuru gwomo-ne ye un wu, un sek-ye ne ye un karma-ne un sek-ye ne ye un dak-o o-Gariri. ²² Bo ye morgute un biki-o un wu à, wa Herodiya wan-ne'a, wu cowuru be-de un ye. Wu hewuru us-hew. Zak-o reeru ka ya-o-biki ye deen, kap un ko-Gwomo **Here** ne. Ko-Gwomo hakuru o-nu, wu zeeru ka wan-ne'a-wu "Kay, kon me rii-yo o cone à, kap man ya'as wo yo." ²³ Wu tonduru ka wan-ne'a-wu. Wu zeeru, "Koyan yo o kone be un de, har purug-de un gwomo-ut re, man hoks wo m-ya'as."

²⁴ Bo wan-ne'a hogute kaane à, wu ruuru, wu haaru be-ur inu un wu. Wu zeeru wu, "Hoge ma-to ko-Gwomo zee à, wu zee koyan yo um kone wu, wua ya'as me. ¿Yan yo ne um he wu m-kon?"

Inu un wu zeeru wu, "Ha o kon wu hi-ur **Yohana** Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho."

²⁵ To, wu muunuru, hor-m-hor be-de un ko-Gwomo. Wu konuru wu, wu zeeru, "Hi-ur **Yohana** Wa-m-Yo'os de um cone o huu me m-moka n-me o-kok."

²⁶ Bo ko-Gwomo hogute kaane à, men-ut naasuru wu deen remen wu regusute wu tonsute be-de un ya-o-biki. Wu con wu yage shoos un ma-to un wu á. ²⁷ Remen kaane, ba un naas o-da, wu tomuru ko-karma. Wu zeeru,

“Ha o kupsunʉ mɛ hi-ur **Yohana**.” Wʉ argurʉ m-neke be-de **Yohana** ro ke'o à, wʉ kupsurʉ hi-de un wʉ. ²⁸ Wʉ neknurʉ un de ne n-me o-kok. Wʉ ya'asurʉ ka wan-ne'a-wʉ. Wan-ne'a ya'asurʉ inu un wʉ. ²⁹ Da-o yan-neke-m **Yohana** hoge bo a nome à, ye haarʉ, ye dekʉrʉ u-de un wʉ, ye jokʉrʉ.

*Yeso reegtʉte hun-ne
dugu-ʉs taan [5,000]*

(Mati 14:13-21; Ruka 9:10-17; Yoha 6:1-14)

³⁰ Yan-Tom Yeso, ye wʉ tome ye rur Ma-to Shir à, ye muunurʉ, ye morgurʉ be-ur Yeso. Ye rurʉ wʉ kap rii-yo ye nome à un rii-yo ye yoos ne à. ³¹ To, ye ro wʉ m-rure, hun-ne dorʉ ye, ye ma'asurʉ m-haan be-de un wʉ ye hogʉtɛ ma-ut Yeso. Ye ka ro m-nekne, ye ka ro m-arag, har Yeso kum da-o un re un rii-yo m-re á. Wʉ zeerʉ yan-neke-mo un wʉ, “Haan no, a paks no, a wʉwe no hiin.”

³² Ye cowurʉ o-hat, ye ro m-neke be-de un ba un net un hon-de un ye. ³³ Ashi, hun-ne deen hyanag neke-mo un ye. Ye nepste un ye ne. Ye rwuunurʉ un ko o ke bo-o. Ye argurʉ teerʉ us-rek. Ye ro un dore n-riib o o-mar. Ye ba'urʉ Yeso ne m-wʉ reeno be-de ye he'e à. ³⁴ Yeso woburʉ. Bo wʉ rwuunte o-hat à, wʉ 'wossurʉ hun-ne ut-moor ne deen ye be'este wʉ m-wʉ. To, wʉ hyanurʉ ye. Ye ka untun yege-ca. Ye rotte ko-ya-ur-gut á. Wʉ hogurʉ 'won-de un ye. Wʉ taknu yoose un ye se ken rem-se deen.‡

‡ **Bor-ʉs cind:34** 6:34 Hyen komo: Qog 27:17; 1Gwm 22:17; 2Nom 18:16; Izik 34:5; Mati 9:36.

³⁵ Tɔ, da-ɔ wu ro ye m-yoose à, yan-neke-mo un wu hyanuru ho-ur teeste. Ye haaru be-ur Yeso. Ye zeeru, “Ho-ur teeste. Hur-ut ro kon kane yow yow á. ³⁶ Se o 'yons ye kaane ye tuwut yan-bo-ut kat-ne to ro kane à, ye oonute hi un de un ye rii-yo m-re.”

³⁷ Amba Yeso hakuru o-nu, wu zeeru ye, “Ya no ye rii-yo m-re un hi un no.”

Ye zeeru Yeso, “Hon un ka moor-to un hun-ne to, ¿ke ne o te he kum un hwor-ye te hette ye m-coks à? ¿Wa ya'e te ka rii-yo kaane? Se de te nome guwus-de ut-ho zungu-ʉs yoor te hokstu ye m-reegte.”

³⁸ Yeso cituru ye, “¿Burodi-ut re to ro no? Ha no no gwoton.”

Bɔ ye heete m-gwot à ye muunuru. Ye zeeru wu, “Burodi-ut taan un jan ne yoor te hyane.”

³⁹ Bɔ wu hogute shas-ɔ un ye à, wu zeeru hun-ne kap, “She'et no be-de un gwo-ut yar-to kur-ut ut-kur.” ⁴⁰ Ye ne ye she'eturu kur-ut ut-kur. To ken kur-to ne zungu-o gaan [100], to ken kur-to kwooz-ut yoor un op [50]. ⁴¹ Bɔ ye she'ette à, Yeso jaksuru yish-ye un wu n-Ton o shir, wu nomuru Shir ur-bongon. Bɔ wu komte Shir nome ur-bongon à, ka da-de ne, wu bosuru ka burodi-to bos-ut ut-bos. Ka bos-to wu bosre à, wu wonguru yan-neke-mo un wu un ka jan-ye ne yoor. Ye heeturu ka hun-ne ye kap. ⁴² Hon un moor-to un ye kap ye reeru to, ye ciig har to kus, ⁴³ har ye kamsuru to kusse à koor-ut op ut-yoor [12]. ⁴⁴ Be-de un ka ye re à campo-ne dugu-ʉs taan [5,000].

*Yeso nomog ʉr-hew n-ton m-ho
(Mati 14:22-33; Yoha 6:15-21)*

⁴⁵ Bɔ Yeso komte reegte ʉn hun-ne à, ba ʉn naas o-da, wʉ zeeru yan-neke-mo ʉn wʉ ye tuw o-hat ye neke, ye pes o-mar, ye wo ʉn o ken bo-o o a m-zee o-Besayada. Wʉ komo wʉ 'yonsute ka hun-ne ye. ⁴⁶ Bɔ wʉ 'yonste hun-ne à, wʉ daaru ʉr-haag remen wʉ konot Shir.

⁴⁷ Bɔ tet-m woonte à, yan-neke-mo ʉn wʉ ro o-hat n-tete o o-mar. Yeso ne wʉ ro kanè o-zang ʉn hon-de ʉn wʉ. ⁴⁸ Wʉ hyamburu yan-neke-mo ʉn wʉ ro dum-o m-nak o-hat. Hat-o yagute m-neke remen yo-m ro o m-muunte ʉs-ajima ne. Ka da-de ne, cin ba ho-ʉr ro ʉn rwuun, wʉ kawuru ye. Wʉ ro m-yawag n-ton m-ho ʉs-na ʉs-na. Wʉ woot be-de ʉn ye. ⁴⁹ Amba bo ye hyambute wʉ roon à, wʉ ro m-yawgunè n-ton m-ho mo o-mar, ye nomuru ʉs-barag. Ye zeeru, “¿Ko ko-marimar-wʉ?” Ye taknuru ʉs-kan se o-gyer. ⁵⁰ Ko wʉ ke, bo wʉ hyambute Yeso à, wʉ zapuru ʉs-zap. Yeso tepsburu ye hor-m-hor. Wʉ zeeru ye, “Ho'os no hur ʉn no. Yage no o-gyer. Me wʉ.” ⁵¹ Ka da-de, wʉ woburu be-de ʉn ye. Wʉ cowuru o-hat. Yo-m resuru tomso ne. Ye ne ye bopuru ʉs-nu deen. ⁵² Ko de wʉ reegtute hun-ne ʉn yish-ye ʉn ye à, ye ungo nap beeb-ʉr Yeso á. Hur-de ʉn ye hoks m-nap á.

*Yeso taasute ya-ʉs-gom
gom-se ʉn ye ʉn dak-o o-Genesaret
(Mati 14:34-36)*

⁵³ Ye pasuru ʉr-jit, ye wooru ʉn dak-o o-Genesaret. Ye gaguru o-hat ʉn riib-o o-mar.

54 Bɔ ye rwuunte à, ba un naas o-da, hun-ne napuru unze Yeso wu. 55 Ye doruru ut-bo, hun-ne masuru wu m-hante ya-ʉs-gom ʉs-rek ʉs-rek n-te un kerem-to un ye. Ko o ke dak-o ye hoge Yeso ro, ye heeturu ye. 56 Kap be-de wu cowe à, un bo-ut rek-to ko bo-ut caari, un riib ne, ye russuru ya-ʉs-gom be-de ut-baab. Ye konuru Yeso wu yage ye ci ko riib-o un cop-o un wu. Bɔ un ya-ʉs-gom ye ci'e o à, gom-ʉs taaru ye.

Bɔr-ʉs ta'yoor

*Dore un jor-se un ya-n-ga-ye
un rem-se un ye ne
(Mati 15:1-9)*

1 De ken ho-de, **Parisa**-ne morguru be-ur Yeso mosse un ye ken ye ne yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa**. Ye woonuru rwuun-mo o-Urusharima remen ye hyenet Yeso. 2 Ye hyanuru ye ken **yan-neke-m Yeso** ye. Ye ro un re un rii ut-ri'in ne un kom-to un ye, ba ye un sapt, bo **Parisa**-ne zee ye ye sapt à. 3 **Yahuda**-ne, yagunte de **Parisa**-ne, ye ro un dore un rem-se ya-n-ga-ye yoose ye à. Ye ro m-re un rii á, se ye saptussute ut-kom ur-bon ne bo ye 'wosse tat un ye ne ro m-nom n-ga à. 4 Tomso ne ye ro un re un rii-yo m-re be-de ut-baab á, se ye saptussute. Ka da-de ne yette un re un rii-yo m-re yo un be-de ut-baab. Se ken jor-se ro kon deen se tat un ye ne zee ye dore à. Se yette m-so'os ut-kok, ut-tur ne, rii-yo ye duuste rii un to.

5 Remen kaane, **Parisa**-ne un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne ye cituru Yeso. Ye zeeru,

“¿Ya hante yan-neke-m ru ye rotte un dore un jor-se ya-n-ga-ye á? Ye rotte un re un rii ut-ri'in ne un kom-to un ye.”

⁶ Yeso shasuru ye, “Ee, **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir** wu rworog ma-ut no hond hond, no ya-o-shepe! Hoge no rii-yo wu gene à. Wu geneg unze, Shir zeeg,

“ ‘Ka hun-ne ye ro me ur-bongon bo o-nu, amba ye ya'as me hur-de un ye á.

⁷ Bongon-de ye ro me m-nome à, hwaa o.

Remen, ye ro un yoos un **karamsa-o** un hun-ne

sa o zee **karamsa-to Shir.*** ”

⁸ Yeso dooru ye m-zee, “Kaane o no m-nom. No m-yage un **karamsa-o** Shir, notte un dore un jor-ʉs tat no ne.”

⁹ Yeso dooru m-do, wu zeeru ye, “¿Weer-ʉs no se ka? No m-muut un **karamsa-o** Shir hwaa remen no dorute jor-ʉs tat no ne! ¹⁰ Bu-o gaan, **Mosa** zeste, ‘Ya tato ru un inu ru ne ut-gos. Wu pyape tat un wu à, ko inu un wu, a ho wu.’†

¹¹ Amba no ur-yoos unze urege net ro un yo ken rii-yo ne yo wu heete m-gu un tato un wu ko inu un wu un yo à, amba wua zee, ‘Kap rii-yo no roa kum be un de n-ga à, yar-mo mo um **seke** Shir à.’ ¹² Un yoos-de un kaane, notte un hante un cow-se un yage un gu un tat no ne ye ro ur-koob

à. ¹³ Ka bo no m-muut un Ma-to Shir hwaa. Notte un dore un jor-se un ya-n-ga-ye. Notte un yoose un yakar no. Sha-mo un ma-ut gaan-mo ka um

* **Bɔr-ʉs ta'yoor:7** 7:7 Hyen komo: Isha 29:13 (ut-Girik).

† **Bɔr-ʉs ta'yoor:10** 7:10 Hyen komo: Rwu 20:12; Kara 5:16; Rwu 21:17; Rewi 20:9.

nomu nɔ. Se ken rem-se rɔ kɔn ʉt-moor ne se nɔ m-nom à.”

Rii-yo rɔ ʉn naas ʉn net à
(Mati 15:10-20)

¹⁴ Bɔ Yeso komte rure ʉn **Parisa**-ne kaane à, komo wu agnuru moor-to ʉn hun-ne ye ro kane ʉs-riib à. Wu zeeru ye, “Raks nɔ ʉt-to, kap-m nɔ, nɔ nep ma-to ʉm he nɔ m-rure à. ¹⁵ Rii-yo net rɔ m-re ʉn nu-o ʉn wu à, yo rɔ wu m-naas á, se de yo rɔ m-rwuun ʉn hur-de ʉn net à, yo rɔ wu m-naas.”‡

¹⁷ Bɔ Yeso nomte ʉt-ma kaane à, wu yaguru moor-to ʉn hun-ne, wu cowuru o-hur. Ka da-de ne, yan-neke-mo ʉn wu cituru wu, “¿Re o, ka sha-mo ʉt-ma to rɔ?” ¹⁸ Yeso zeeru ye, “¿Har ʉn nɔ ne, nɔ nap á? Rii-yo net rɔ m-re à, yo rɔ wu m-naas á. ¹⁹ Me ʉn zee kaane remen ʉr-hur o, yo cowe á, ʉt-men o, yo cowe. Rii-yo cowe ʉt-men à, a ruut yo o-kot.” (Yeso ʉn ruru ye ka ma-to wu kututu ye unze ko yo ke rii-yo yo rɔ ʉn bon-de m-re ne.)

²⁰ Wu dooru m-zee, “Rii-yo rɔ m-rwuun ʉn hur-de ʉn net à, yo rɔ wu m-naas. ²¹ Me ʉn zee yo ka remen ʉn hur-de ʉn net o, barag-ʉs yo-se rɔ m-rwuun: rii-yo m-'e, ʉr-hyow ne, ʉn ho-de ʉn net ne, ²² o-ás, ʉr-gop ne, ʉn men-ʉt jaas-to ne, ʉt-raks ne, ʉr-she'et ne untun guub-o o-gwoor, ʉr-shoob ne, ʉn reeb-to ʉn hun-ne ne, ʉn nu-mo ʉr-hi ne, ʉn m-raag ne. ²³ Ka rem-ʉs yo-se se kap, ʉn hur-de ʉn net o, se rɔ m-rwuun. Se se rɔ net m-naas.”

‡ **Bor-ʉs ta'voor:15** 7:15 Mɔ ken gen-mo ʉn do ci-o 16Kap wu rɔ ʉt-to ne to m-hoge à, wu hoge.

*Ne'a-wu rō ko-Yahuda á shere be-ur Yeso
(Mati 15:21-28)*

²⁴ Yeso yaguru o-Gariri, wu cowuru un o ken dak-o ur-hew ne, dak-o un o ken bo-o o a m-zee o-Taya à. Wu comsuru un o ken hur-o. Wu conu ne hun-ne nep á. Amba hun-ne rō un 'er-de un wu kō yea hyen wu à. ²⁵ Wu ken ne'a-wu hoguru Yeso haante. Ka ne'a-wu wu ro un wan-ne'a ne rek-wu, **ya-ut-kot** daag wu ur-hi. Wu haanuru be-ur Yeso hor-m-hor. Wu kwukturu un co-o un wu. ²⁶ Ka ne'a-wu tomso, ko-ya-o-**Yahuda** wu á, ko-ya un dak-o o-Siriya[§] wu. Wu konuru Yeso ruute wà un wu ko-**ya-ut-kot** ye da'e wu ur-hi à.

²⁷ Yeso zeeru ká ne'a-wu, "A yage yakar cikste tokon. Rii-yo m-re yo un yakar, yo depe a ya'as yege-wo á."

²⁸ Ne'a shasuru Yeso, wu zeeru, "Gos-wu, ka bo o, amba kō yege-wo, ye rō un re un rii-yo m-re yo he'ene yakar à."

²⁹ Bo ne'a zette Yeso kaane à, Yeso shasuru wu. Yeso zeeru, "Bo o shestu me kaane à, ji o-hur, ko-**ya-ut-kot** ruug un hi-ur wà ru wan-ne'a."

³⁰ Ne'a arguru jo. Wu wōbe, wu 'wos wà ro domb n-ton un rii-o ur-rut. Ko-**ya-ut-kot** ruuste un hi-de un wà.

Yeso rwo'og ko-ka'ato m-hoge

³¹ Yeso ro m-ru un dak-o un riib-o un bo-o o-Taya, wu doruru sō o-Sidon wu heet Mar-o o-Gariri. Ka da-de ne, wu hessunuru un dak-o a m-zee dak-o un *Bq-ut Qp*. ³² Bo wu woonte kane à, ye ken ye hanturu Yeso wu ken ko-ka'ato-wu.

§ **Bq̄-ʉs ta'voor:26** 7:26 ʉ-Girik: Siriya-Pinikiya.

Wu ro tomso ut-re'em ne. Ye konuru Yeso **seke** wu o-kom, ko ka gom-o m-ta à.

³³ Yeso yagnuru morog-de un hun-ne. Wu paksuru un ka net-wu ne. Wu zupuru wu ut-to un jow-ye un wu. Wu copsuru o-jow m-ta. Wu ci'uru rem-de un wu un ka jow-yo. ³⁴ Wu dassuru ur-hi n-Ton o shir. Wu shikuru deen. Wu zeeru wu, "Ephaphatha" unze, "To-ut ru tikse." ³⁵ Bo m-zee un kaane to-ut tiksuru. Rem-ur ho'osuru. Wu tepruru ur-bon ne.

³⁶ Ka da-de ne, Yeso ka'aguru ye unze ye jar ye rure net á. Amba bo Yeso ka'agte ye à, ye ne komo ye dooru m-rwor. ³⁷ Ye hoge ka ma-to un to-to un ye à, ye bopuru us-nu remen ye hyanag rii-yo ut-hyat. Ye zeeru, "Wu nak nom un ko yo ke rii-yo ur-bon ne har wu rwo'og ka'ato-ne un bebe-ne m-hoge, ye teper."

Bor-us eer

*Yeso reegtute hun-ne dugu-us nass [4,000]
(Mati 15:32-39)*

¹ Un ka ho-to ne, hun-ne dooru m-morge deen be-ur Yeso. Ye kus un rii-yo m-re ne komo á. Yeso agnuru yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye,

² "Kay, um hogute 'won-de un ka hun-ne ye, ye rewe be un na ho-ut tet à, rii-yo m-re yo kus á.

³ Me 'yonse ye ne, ye ji m-moka m-mer m-mer, mer a bu ye un cow. Yea wo o-hur á, remen ye ken ye rwunte ur-hew ne."

⁴ Yan-neke-m Yeso shasuru wu, ye zeeru, "¿Ke ne o ne a he hoks m-kum ut-burodi kane o-kot to he coks un ka hun-ne ye à?"

⁵ Yeso cituru ye, wu zeeru, “¿Burodi-ut re to no rotte?”

Ye zeeru wu, “Burodi-ut ta'voor-to te rotte.”

⁶ Ka da-de ne, Yeso zeeru hun-ne, she'et n-dak. Bo ye she'ete à, wu dekuru ka burodi-ut ta'voor-to, wu nomuru Shir ur-bongon. Wu bosuru to, wu ya'asuru yan-neke-mo un wu ye heete moorto un hun-ne. Ye heeturu ye. ⁷ Ye ro un jan rek-ye ne hiin. Da-o wu nomse Shir ur-bongon remen ye à, wu zeeru yan-neke-mo un wu ye wonge hun-ne ka jan-ye tomso. Ye heeturu ye. ⁸ Kowan wu reeru, wu ciig. Bo ye cikste à, yan-neke-mo un wu kamsuru bos-to kuse à. To shoosuru koort-ut ta'voor. ⁹ Hun-ne ne ye wooste dugu-us nass [4,000]. Bo ye komte m-re à, Yeso 'yonsuru ye. ¹⁰ Ba un naas o-da, ka da-de ne, wu cowuru o-hat un yan-neke-mo un wu ne, ye haaru un dak-o o-Darmanuta.

*Hoob-o un hyan un hyat-ut Yeso
(Mati 12:38-42; 16:1-4)*

¹¹ Bo **Parisa**-ne hogute Yeso woonte à, ye haaru be-de un wu. Ye taknu wu us-cot. Ye ro un hoob-o wu nom to ken hyat-to, to ye hette m-zee wu rwuunte n-Ton shir à. Ye ro wu m-taks.* ¹² Bo wu hogute ma-to un ye à, wu shikuru un hur-de un wu deen. Wu zeeru, “¿Ya-m-moka ye, ya un yo notte o-hoob o un hyan un hyat-to Shir? Nip-o me no m-rure, mo ken senge-mo ut-hyat mo ro kon mo a he m-kute ya-m-moka ye á.”† ¹³ Bo wu rurutu ye kaane à, wu inuru. Wu cowuru o-hat

* **Bqr-qs eer:11** 8:11 Hyen komo: Mati 12:38; Ruka 11:16.

† **Bqr-qs eer:12** 8:12 Hyen komo: Mati 12:39; Ruka 11:29.

un yan-neke-mo un wu ne. Ye pasuru un de ka jit-de.

Yist-mo un Parisa-ne
(Mati 16:5-12)

¹⁴ To-ut ka'ag **yan-neke-m** **Yeso** m-neke ut-burodi ne. Se ur-gaan un hon-de un de de ye rotte n-me o-hat. ¹⁵ Ye ro un pas o-mar, Yeso nakuru ye ut-to, wu zeeru, "Baks no, no nom cen un **yist-mo** un **Parisa-ne** un **yist-m** ko-Gwomo **Here** ne."‡

¹⁶ Ye nomuru ut-ma un hi un de un ye, ye zeeru, "Wu un rwor kaane remen att ut-burodi a."

¹⁷ Yeso napuru bo un rii-yo ye nome ut-ma a. Wu zeeru, "¿Remen ya notte un ma-to un koob-de ut-burodi? ¿No nap ma-to um rottu no a? A'a, ¿har m-moka no un koob-de m-nap ne? ¹⁸ 'No un yish ne ye o-hyan, ¿Amba no m-hyan a? No ut-to ne to m-hoge, ¿Amba no m-hoge a?'§ ¹⁹ No baks a! Da-o um bosre hun-ne dugu-qs taan [5,000] burodi-ut taan a, ka bos-to kuse no a, ¿koor-ut re to no shoose un to?"

Ye zeeru, "Koor-ut op-ut yoor-to." ²⁰ Wu zeeru, "Burodi-ut ta'voor ne to um bosre hun-ne dugu-qs nass [4,000], ka bos-to kuse no a, ¿koor-ut re to no shoose un to?"

Ye shasuru, ye zeeru, "Koor-ut ta'voor-to."

²¹ Wu zeeru ye, "¿Har m-moka, no nap a?"

Yeso upsute ko-po yish

‡ **Bqr-qs eer:15** 8:15 Hyen komo: Ruka 12:1. § **Bqr-qs eer:18** 8:18 Hyen komo: Irimi 5:21; Izik 12:2; Mark 4:12.

22 Yeso un yan-neke-mo un wu ne ye haaru un de ken bo-de de a m-zee o-Besayada à. Bo ye wote à, hun-ne hanturu Yeso, wu ken ko-po-wu. Ye konuru wu unze wu ci yish-ye un wu ko yea upse à. 23 Wu bopuru wu o-kom, wu ruuturu wu n-riib o-bo. Bo wu ruute wu à, wu copsuru yish-ye un wu m-ta. Wu ci'uru ye un kom-to un wu. Ka da-de ne, wu cituru ko-po. Wu zeeru wu, “¿O hokste hyan un yo ken rii-yo?”

24 Ko-po dassuru ur-hi remen wu hyenet. Wu zeeru, “Me de m-hyan un hun-ne buu, untun us-’yo o me ye m-hyan. Ye ro m-neke.”

25 Komo Yeso dooru ci un yish-ye un wu. Ka da-de, yish-ye un wu upsuru. Wu hyanuru koyan cas cas. 26 Ka da-de ne, Yeso zeeru wu, “Neke jo un hur-o ru. Wo warag o-Besayada á.”

*Bitrus nak Yeso wu ro Wan-Gwu
(Mati 16:13-20; Ruka 9:18-21)*

27 Yeso inuru kane un yan-neke-mo un wu ne. Wu cowuru un bo-to un dak-o un riib-o un bo-o o-Kaseriya o-Pirip. Ye ro m-neke un cow, Yeso cituru ye. Wu zeeru, “¿Wan wu ne hun-ne ro m-zee um ro?”

28 Ye shasuru wu, “Ye ken ye, ye ro m-zee **Yohana** wu Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho. Wu a 'yonse be-de m-mar. Ye ken ye ne, ye zeeru **Ereja** wu. Ye ken ye zeeru wan-gaan be-de un ya-n-ga-ye, **yan-Rwor un Ma-to Shir.**”*

29 Yeso cituru ye, “No ne, ¿Wan wu ne eb no ro m-zee um ro?”

* **Bqr-qs eer:28** 8:28 Hyen komo: Mark 6:14-15; Ruka 9:7-8.

Bitrus shasurʊ Yeso, wʊ zeeru, “Wɔ wʊ rɔ **Kiristi, Wan-Gwu** wʊ Shir tomnɛ à.”†

³⁰ Ka da-de nɛ, Yeso ka'agurʊ yɛ, wʊ zeeru, “No jar nɔ rʊr á.”

Yeso rworog unze mar-mo wʊ he'e
(Mati 16:21-28; Ruka 9:22-27)

³¹ Bɔ wʊ ka'agɛ yɛ unze yɛ rwor unze wʊ rɔ **Wà-wu un net** á, ka da-de nɛ, wʊ taknu yɛ m-yoose de ken yoos-de. Wʊ zeeru, “Gakte-mo mɛ **Wà-wu un net** um su ur-koob. Sek-yɛ yɛ un **Yahuda**-nɛ un Gwomo-nɛ yɛ un kon-se Shir, un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** nɛ, yɛa 'yarag mɛ har yɛa ho mɛ. Yɛ ho mɛ, ho-ut tet to um he m-nom un saag um inute un hoog nɛ.” ³² Yeso rworurʊ ka ma-to cas cas. Wʊ wukɛ to ken to á. Sɛ Bitrus nakurʊ wʊ pakse, wʊ taknu Yeso m-kangse.

³³ Bɔ Bitrus kangse wʊ à, Yeso byandurʊ ʊs-ajima nɛ. Wʊ gwoturʊ yɛ ka yan-neke-mo un wʊ yɛ, ka da-de nɛ, wʊ kangsurʊ Bitrus. Wʊ zeeru, “Nom ja un mɛ nɛ, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot**. Barag-ʊs ru se Shir se á, se ma-hun se.”

³⁴ Ka da-de, Yeso agnurʊ buug-de un hun-nɛ yɛ woɔn yow yow be-de un yan-neke-mo un wʊ. Komo wʊ zeeru yɛ, “Urege wʊ ken wʊ conog wʊ warag wan-neke-m re, sɛ wʊ she'eg hi un de un wʊ komo sɛ wʊ zongute wʊ sew **kan-o** un wʊ, wʊ doru mɛ.‡ ³⁵ Remen bɔ un wʊ cone gu un hoog-o un wʊ à wʊa taage un o, amba nɔ yɛ

† **Bɔr-ʊs eer:29** 8:29 Hyen komo: Yoha 6:68-69. ‡ **Bɔr-ʊs eer:34** 8:34 Hyen komo: Mati 10:38; Ruka 14:27.

ya'ase hoog no rem re à, komo remen **Ma-to m-Rerem** noa kum hoog-mo ba m-ta. § ³⁶ ¿Ya net kume ne, wu kume hono o-dak amba wu taage un hoog-mo un wu? ³⁷ ¿Ya net he ya'as un Shir remen wu oot hoog-o un wu? ³⁸ Urege wu ken wu ro m-hoge un 'e-m re un yo me m-yoos ne à, un ka da-o, o hun-ne ro m-sheer be-de Shir á, amba se men-ut jaas-to, ka da-de, me **Wà-wu un net** a hoge 'e-mo un wu, me muune un dak. Man muun un seps-mo o-Tato ne mosse un mo un **yan-tom-ye Shir** ne ye ba m-kukop.”

Bor-us jero

¹ Yeso dooru ye ut-ma, wu zeeru, “Hoge no! Nip-o me no m-rure, ye ken ye be un no ye morge kané à, rii-yo ye meret ya hyen gwomo-to Shir rwuunte un beeb-de un to ne.”

Yeso barmute

(Mati 17:1-13; Ruka 9:28-36)

² Bo rewute ho-ut cind à, Yeso dekuru Bitrus, **Yakubu**, un **Yohana** ne. Ye doruru wu har n-ton o-haag. Kané un hon-de un ye. Kaane wu barme un yish-ye un ye. ³ Cop-to un wu warguru ut-pus to puu. To ma'asuru kyarkyar. Yatt wan hoks un so'os ut-gund to un wu kané bo cop-to un wu nome o-mok á. ⁴ Ye hyanuru **Ereja** un **Mosa** ye merse à, ye rwuunte be-ur Yeso. Ye ro un tep un Yeso ne.

⁵ Bitrus zeeru Yeso, “Wa-us-Nap, bo a kané à, nong ur-bon te nomu no depi-ut tet: wo ur-gaan,

§ **Bor-us eer:35** 8:35 Hyen komo: Mati 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Ruka 22:26.

Mosa ur-gaan, **Ereja** ur-gaan.” ⁶ Bitrus un zee kaane remen wu un ye ka yoor-ye ne **yan-neke-m Yeso**, gyer-o reeg ye deen har ye hoks m-nap un yo m-zee á.

⁷ Ye ro kane, o ken ke'ente-o kawnuru, o hokkuru ur-ho. Ye hoguru cor n-Ton shir. O zee, “Wà re wu ka wu um cone à. Raks no ut-to, no hoge wu.”*†

⁸ Bo un gyep-o un yish, ye gwoturu, ye 'wos Yeso un hon-de un wu mosse un ye ne. Ye hyan ye ka á.

⁹ Ye ro m-kerгене n-ton o-haag, wu ka'aguru ye. Wu zeeru ye, “No jar no rure net rii-yo no hyane á. Se me **Wà-wu un net**, da-o me ine be-de un margan-ne, ka da-de ne, no he rwor un rii-yo no hyane à.” ¹⁰ Ye doruru ma-to un wu, amba ye ma'asuru us-acitne un hi un de un ye, ye zeeru, “Se da-o wu ‘ine be-de un margan-ne’ ¿Re o no hyane ka ma-to?”

¹¹ Ka da-de ne, ye cituru Yeso. Ye zeeru, “¿Remen yan o yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** zette se **Ereja** wu merse à, se wu musunte, ka da-de ne, Shir tomonte **KiristiWan-Gwu**?”‡

¹²⁻¹³ Yeso shasuru ye, wu zeeru, “Nip-o, a geneg be-de un Ma-to Shir unze se **Ereja** heesunte wu ja'asse koyan, ka da-de ne, **Kiristi** haanuru. Ro gense tomso unze hun-ne a nomu wu kap rii-yo ye cone à. Ka net-wu a tane un jin-ur **Ereja** à, wu be'este ne wu heesunte. Bo un rii-yo a gene

* **Bor-us jero:7** 9:2-7 Hyen komo: 2Bit 1:17-18. † **Bor-us jero:7** 9:7 Hyen komo: Mati 3:17; Mark 1:11; Ruka 3:22.

‡ **Bor-us jero:11** 9:11 Hyen komo: Mara 4:5; Mati 11:14.

ùnze a nomu wu yo à, to, bo ùn haan-mo ùn wu a nomuru wu yo. **Wà-wu ùn net**, wu Shir he m-tomon ùn jim-ur **Ereja** à, a geneste ùnze wua su ùr-koob deen be-de ùn hun-ne, yea yo'og wu.”

*Yeso ruute ko-ya-ùt-kòt
ùn hi-de ùn wà*

(Mati 17:14-20; Ruka 9:37-43a)

¹⁴ Yeso ùn yan-neke-mo ùn wu ne nen tet, bo ye kergente o-haag à, ye muunuru. Ye 'wossuru hun-ne deen hwoog ká ye ye yage à n-tete. Ma-ut sunuru yan-Yoos-de ùn **karamsa-o Mosa** ùn ye ne. ¹⁵ Bo moor-to ùn ka hun-ne ye hyambute Yeso à, ye bopuru us-nu. Ye somnuru us-rek us-rek. Ye gassuru wu.

¹⁶ Wu cituru yan-neke-mo ùn wu, wu zeeru, “¿Yan gon ma-to sunu no ùn ka hun-ne ye ne?”

¹⁷⁻¹⁸ Se wu ken net-wu n-me ùn ka moor-to ùn hun-ne ye wu shasuru. Wu zeeru, “Wa-ur-Yoos, me ka hante wà re wan-campo wu ko-**ya-ùt-kòt** da'e ur-hi à. Ye weneg wu tep. Myet da-o ye daanu wu, wu ma'asuru m-hye n-dak, nu-o ùn wu ma'asuru ùn ru ut-kop. Wu ma'asuru ùn ti ùn yin, wu hu'usuru gaw. Um heette wu be-de ùn yan-neke-m ru ye ruut ka ko-**ya-ùt-kòt**-wu. Ye hoks á.”

¹⁹ Yeso zeeru ka hun-ne ye kap. “No ya-moka, yan-koob-de m-sheer be ùn de! ¿Se da ùn ke o um he m-ma'as ùn no ne? ¿Um dungunte ùn no ne, har no bupt ma-ut re? No de, hantu me no wà.”

²⁰ Ka da-de, ye hanturu wu wà, wan-campo. Bo ko-**ya-ùt-kòt** hyente Yeso à, wu 'yonsuru o-zungo

ɔn hi-de ɔn wà. Wur-ɔ ɔn wà arguru ɔs-zap. Wu hyeeru n-dak. Wu ma'asuru ɔt-byorke. Nu-ɔ ɔn wu ro ɔn ru ɔt-kop.

²¹ Yeso cituru tato-ɔ ɔn wu, Yeso zeeru, “¿Da ɔn ke ɔ ne ka rem-se kumu wu?”

Tato-o shasuru, “Cin wu ro rek-wu. ²² Koyanda se wu ma'aste wu m-jorbe n-me o-ra, m-ho ne remen wu hoot wu. Urege woa hoks, o hoge 'won ɔn te, o gu te.”

²³ Yeso zeeru, “¿‘Urege woa hoks’? Ko yo ke rii-yo yo m-nome yo be-de wu shere be ɔn de à.”

²⁴ ɔn ra ɔ, wu hogute kaane à, wu 'yonsuru cor-ɔ ɔn wu. Wu zeeru, “Um dek Ma-to Shir. Amba me bo'os á. Gu me bo hur-ur ɔn de a wonge be-ut yoor á.”

²⁵ Yeso hyanuru hun-ne deen ye ro m-mond be-de ɔn wu. Wu hururu ka ko-**ya-ut-kot**-wu ɔt-gaag. Yeso zeeru, “Ka ko-**ya-ut-kot**-wu, wu wene wà wan-campo tep m-hoge ne à, ru be-de ɔn kà wà-wu. Wo jar do wu m-da á.”

²⁶ Bo wu hogute kaane à, wu dooru wu m-da ɔs-kan ɔs-kan. Wur-ɔ ɔn wà arguru ɔs-zap deen. Ka da-de, ko-**ya-ut-kot** ruuru. Wà warguru untun ko-margan. Ye ka ye ro kane à, ye zeeru, “Ay, wà mereste. Wu kus ɔn hoog ne á.” ²⁷ Yeso tabburu o-kom. Wu bopuru wà. Yeso 'yonsuru wu. Wà esuru ge.

²⁸ Bo Yeso tuwte o-hur à, yan-neke-mo ɔn wu cituru wu pakse. Ye zeeru, “To, ¿re ɔ nome te hokste ruut ɔn ka ko-**ya-ut-kot**-wu á, o ruutte wu?”

²⁹ Wu shasuru ye, “Gon ka rem-se se ro m-ru á, se mosse ɔn kon-se ɔn Shir ne.”

*Yeso doog m-rwor ʉnze
mar-mo wu he'e*

(Mati 17:22-23; Ruka 9:43b-45)

³⁰ Yeso ʉn yan-neke-mo ʉn wu ne ye ruuru kanɛ. Ye argunduru dak-o o-Gariri. Yeso ne wu con net nep á. ³¹ Wu ro ʉn yoose ʉn yan-neke-mo ʉn wu. Wu zeeru ye, “**Wà-wu ʉn net**, a ya'as wu ʉn kom-to ʉn yan-yage-to ʉn wu. Yea ho wu. Ye ho wu, wu taase ho-ʉt tet, wu inuru ʉn hoog ne.” ³² Yan-neke-m Yeso ye nap ka ma-to á. Ye cit wu ne á. Ye ro o-gyer ye cit wu.

Cow-yo ʉn kum ʉt-gos

(Mati 18:1-5; Ruka 9:46-48)

³³ Ye woɔnuru ʉn bo-o o-Kapanahum. Ye cowuru o-hur. Bo ye tɔwte o-hur à, Yeso cituru ye ka ye ro be-de ʉn wu à. Wu zeeru, “¿Ya nome ma-ʉt sunutu no ʉn cow?” ³⁴ Ye resuru tek remen ka ma-to ye rotte ʉn cow à, ʉnze ko wan wu ro sek-wu be-de ʉn ye. §

³⁵ Wu she'eturu. Wu agnuru yan-neke-mo ʉn wu nen op ʉn yoor. Ye hyoknuru. Wu zeeru ye, “Kowan wu cone wu warag sek-wu, se wu muutte hi ʉn de ʉn wu untun rek-wu, wu nome ko wu ke net-wu m-guw.”*

³⁶ Ka da-de ne, Yeso deknuru wà rek-wu, wu essuru wu n-tete o ʉn ye. Wu gamturu wu. Yeso zeeru ye, ³⁷ “Kap wu gokse wà rek-wu untun wu ka rem re à, me wu gokse. Wu gokse me à, me

§ **Bor-ʉs jero:34** 9:34 Hyen komo: Ruka 22:24. * **Bor-ʉs jero:35** 9:35 Hyen komo: Mati 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Ruka 22:26.

wu gokse ʉn hon-de á. Wu tomne me à, wu wu gokse.”†

Net-wu yage na á wu ma na wu
(Ruka 9:49-50)

³⁸ **Yohana** zeeru wu, “Wa-ʉr-Yoos, te hyanag wu ken wu ro ʉn ruute ʉn hun-ne ko-**ya-ut-kot**, wu ro ʉn tan ʉn jin ʉn du. Te wenuru wu remen wu ro mosse ʉn na ne á.”

³⁹ Yeso zeeru, “No wen wu á. Yatt-wu he nom ut-hyat ʉn beeb ʉn de, ka da-de ne, wu tenet me komo ʉn jin-ʉr yo-de á. ⁴⁰ Ay, kap wu yage na á, wu ma na wu.‡ ⁴¹ Nip-o me no m-rure, wu ya'e no ho-mo m-swò à, remen no ye ma **Kiristi** ye à, wu a sabre be-de Shir á.”§

A yage ut-ba'as
(Mati 18:6-9; Ruka 17:1-2)

⁴² Yeso dooru ye ut-ma. Wu zeeru, “Ka yakar-ye, ya-m-sheer ʉn me, wu rwo'e wan-gaan be-de ʉn ye, m-ba'ase ʉn cow-yo Shir à, jiishte a gegu wu ta'ar-o ʉr-na ʉn geks-de ʉn wu, a jorbe wu n-me m-sa. ⁴³⁻⁴⁴ Urege kom-o ru ro wo m-hante **ur-ba'as**, kups o o jore. Jiishte o kum hoog-o ʉn ba m-ta kom-o gaan, otte a jorbe wo n-me den-o o-ra kom-ut yoor à, ra-o ba m-ryomse.* ⁴⁵⁻⁴⁶ Urege ne na-o ru ro wo m-hante **ur-ba'as**, kups o. O muun be-de ʉn kum ʉn hoog-o ba m-ta na-o gaan, otte a jorbe wo den-o o-ra na-ʉs yoor à, be-de ra-o

† **Bor-ʉs jero:37** 9:37 Hyen komo: Mati 10:40; Ruka 10:16; Yoha 13:20. ‡ **Bor-ʉs jero:40** 9:40 Hyen komo: Mati 12:30; Ruka 11:23.

§ **Bor-ʉs jero:41** 9:41 Hyen komo: Mati 10:42.

* **Bor-ʉs jero:43-44** 9:43-44 Hyen komo: Mati 5:30.

ba m-ryomse. ⁴⁷ Tomso urege yish un du ro wo m-hante **ur-ba'as**, hus de. Jiishte o tuw be-de un gwomo-to Shir yish-ur gaan, otte a jorbe wo den-o o-ra yish yoor à, ra-o ba m-ryomse.† ⁴⁸ Be-de, 'Zwo ro m-mar à, komo ra-o ro m-ryomse á.‡ ⁴⁹ O-ra o, a he so'os un hur-de un kowan bo a m-ja'as un rii n-te m-por à.

⁵⁰ "Por-m ro ur-bon ne, amba mo taage m-rerem, un yan a hette mo m-ja'as mo nomot m-rerem? Warag no untun m-por, no she'et ba ut-ween un or no ne."§

Bor-us op

Ne'a-wu un gormo, wu ro ne'a
(Mati 19:1-12; Ruka 16:18)

¹ Yeso inuru un ka dak-o, wu cowuru un dak-o o-Judiya, ka da-de wu passuru Roog-o o-Joda. Komo moor-to un hun-ne dooru m-go'one be-de un wu. Wu dooru ye m-yoose bo wu wete m-nom à.

² Ye ken **Parisa**-ne ye haanuru be-de un wu remen ye takste wu, ko wua ba'ase be-de Shir à. Ye cituru wu, "¿Depete campo wu ho'os ne'a un wu?"

³ Yeso shasuru ye, "¿Ya **Mosa** zee no?"

⁴ Ye zeeru, "**Mosa** ya'ag te o-cow a gen takurda-o un caas ut-ge, a ho'os ne'a."*

† **Bor-us jero:47** 9:47 Hyen komo: Mati 5:29. ‡ **Bor-us jero:48** 9:48 Hyen komo: Isha 66:24. § **Bor-us jero:50** 9:50 Hyen komo: Mati 5:13; Ruka 14:34-35. * **Bor-us op:4** 10:4 Hyen komo: Kara 24:1-4; Mati 5:31.

⁵ Yešo zeeru ye, “Cikt un nɔ de rwo'e wu genetu nɔ kà **karamsa**-o. ⁶ Cin da-o Shir nome koyan à, ‘Wu nomog hun-ne campo un ne'a ne.’† ⁷ Cin da wu nomte na kaane à, ‘Campo a yage tato un wu un inu un wu ne remen wu she'ette un ne'a un wu ne. ⁸ Ye, yoor-ye waragte untun wan-gaan'‡ campo un ne'a un wu ne, yanze un hon un hon á. Ye'a ma'as hun-ne gaan. ⁹ Ge-to Shir gekse à, taasun net, wu caas to á.”

¹⁰ Bɔ Yešo komte ut-ma un **Parisa**-ne ne à, wu ji'iru o-hur un yan-neke-mo un wu ne. Bɔ ye woote o-hur à, komo ye dooru wu m-cit un ka ma-to. ¹¹ Wu zeeru ye, “Kowan wu ho'ose ne'a un wu, wu gaaru ne'a hor-wu, ás-o wu rotte un ka ne'a-wu ne, remen ne'a un wu wu á. ¹² Tomso ne ne'a-wu ho'ose campo un wu à, wu gaaru campo hor-wu, ás-o wu rotte un ka campo-wu ne, remen campo un wu wu á.”§

*Yešo huute yakar nu-o ur-bon
(Mati 19:13-15; Ruka 18:15-17)*

¹³ Ye ken ye hanturu Yešo yakar rek-ye remen wu ci'it ye. Yan-neke-mo un wu kangsuru ye. ¹⁴ Bɔ Yešo hyente à, ryaab-ʉs reeru wu. Wu zeeru yan-neke-mo un wu, “Yage nɔ yakar rek-ye ye haante be un de. Nɔ wen ye á. Me un zee kaane remen **Gwomo-to Shir** to ro be-de un ka ye ro untun yakar rek-ye à. ¹⁵ Nip-o me nɔ m-rure, wu yage ya'as un gwomo-to Shir hur-de un wu bɔ wà rek-wu ro m-ya'as à, wu á tuw un

† **Bɔr-ʉs op:6** 10:6 Hyen komo: Taka 1:27; 5:2. ‡ **Bɔr-ʉs op:8** 10:7-8 Hyen komo: Taka 2:24. § **Bɔr-ʉs op:12** 10:12 Hyen komo: Mati 5:32; 1Kor 7:10-11.

tɔ́ á.”* 16 Bɔ́ Yeso komtɛ yɛ m-rurɛ kaanɛ à, wu gamturu ka yakar-ye. Wu huuru yɛ nu-ɔ ur-bon.

Ma-tɔ́ un wa-o-kwum
(Mati 19:16-30; Ruka 18:18-30)

17 Bɔ́ Yeso huute yakar nu-ɔ ur-bon à, wu inuru, wu rwuunuru un cow. Wu ken net-wu hyamburu wu. Wu teeruru o-rek. Wu kwukturu un co Yeso, wu cituru Yeso. Wu zeeru, “Wa-ur-Yoos, wan-men-ut pus-to, ɔ́re um he m-nom um kumut hoog-ɔ ba m-ta?”

18 Yeso cituru wu eb un wu, wu zeeru, “ɔ́Re-men ya un ɔ́ o zettu me wan-men-ut pus-to? Wan-men-ut pus-to ro kon á, se Shir un hon-de un wu. 19 O nepse rii-yo Shir zee à: ‘Wɔ́ ho net á. Wɔ́ hoob ne'a-wu un net á, ne'a ne wu hoob campɔ́ wu un net á. Wɔ́ hiw ur-hyow á. Wɔ́ nom swo-se ut-bɔ́ á. Wɔ́ re ra-o or ru á, 'ya tato ru ut-gos un inu ru ne.’† ”

20 Ka net-wu zeeru, “Wa-ur-Yoos, um dorute to ka kap cin da-ɔ um ro'e wà à.”

21 Yeso gwoturu ka net-wu, ka net-wu napuru unze Yeso waste un wu ne. Yeso zeeru wu, “Amba rii gaan yo o taage. Neke o beeb rii-yo o rotte à, o ya'as koob-ne ye rotte rii á ka hwor-ye. Woa kum ur-'yons n-Ton shir. Ka da-de ne, o muun, o doru me.”

22 Bɔ́ wu hogute kaanɛ à, wu hoge m-rerem á ko hiin. Wu nekuru men-ut ro m-tuk remen wu wa-o-kwum-wu deen.

* **Bɔr-ʉs op:15** 10:15 Hyen komo: Mati 18:3. † **Bɔr-ʉs op:19** 10:19 Hyen komo: Rwu 20:12-16; Kara 5:16-20.

²³ Yešo guṭrurū yan-neke-mo ʉn wu. Wu zeeru ye, “Rem ro kon ko-ya-o-kwum-wu tuwut be-de ʉn gwomo-to Shir.”

²⁴ Yan-neke-mo ʉn wu hyanuru hyat-to ʉn ka ma-to. Komo Yešo dooru ye m-zee, “Um hyanag cow ʉn gwomo-to Shir ro ʉn rem ne. ²⁵ Jiishte a zee dorom-yo cuw ʉn ish-o o-ber, otte a zee wa-o-kwum-wu cuw be-de ʉn gwomo-to Shir a.”

²⁶ Ye bopuru ʉs-nu deen. Ye zeeru wu, “Urege ka o, ʉwa he kum ʉn gwu?”

²⁷ Yešo gwoturu ye. Wu zeeru, “Be-de ʉn hun-ne a nome á. Amba be-de Shir, yatt-yo kwange Shir á.”

²⁸ Bitrus taknu wu m-zee, “Gwot, te ka jore ko yo ke rii-yo, te dorute wo.”

²⁹⁻³⁰ Yešo zeeru, “Nip-o me no m-rure, net-wu yage hur-o ʉn wu à, ko or ʉn wu ne, ko inu ʉn wu, ko tato ʉn wu, ko yakar, ko ut-kat, rem re, tomso remen **Ma-to m-Rerem** to Shir, wua kum gon ka rem-se har o-zungu ʉn ka da-o m-moka. Ka o ne tomso o-nip wua kum ut-hur ʉn or ʉn wu ne ne ʉn inu ʉn wu ne ne ʉn yakar ne ut-kat ne. Amba wua kum se mosse o-range ne. Da-o roone ne à, wua kum hoog-o ba m-ta. ³¹ Hun-ne deen ye ro caari-ne à, ya waragse rek-ye. Rek-ye komo warag caari-ne.”‡

*Yešo ja'aste m-rwor unze
mar-mo wu he'e*

(Mati 20:17-19; Ruka 18:31-34)

³² Yešo ʉn yan-neke-mo ʉn wu ne ye ro m-ha ʉn bo-o o-Urusharima. Yešo ro o-co, ʉn cow ye

‡ **Bor-ʉs op:31** 10:31 Hyen komo: Mati 20:16; Ruka 13:30.

ro wu m-dore bi. Ye hyanag hyat-to un neke-mo un wu o-Urusharima. Ye ken ye ne ye roone un jim à, gyer-o reeru ye. Wu dooru koos un ka op un yoor-ye komo. Wu taknu ye m-rure un rii-yo he wu m-kum à. ³³ Wu zeeru hogu no, “A ka m-ha o-Urusharima. Me **Wà-wu un net**, wu ken net-wu a ya'as me un kom-to un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne. Ye ya'aste me un kom-to un hamat-ne ye rumse ut-gwomo à, yea piishe me ma-to wo m-mar à, ye ho me. ³⁴ Yea nomo me ur-ar, ye copsu me m-ta, ye bu me us-sorog, ye ho me. A nome ho-ut tet, man ine un hoog ne.”

Kon-ʉs yakar Zebedi

(Mati 20:20-28)

³⁵ Yakar Zebedi, **Yakubu** ne, un **Yohana**, ye hyoknuru be-ur Yeso. Ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te conog o nomu te ur-ho.”

³⁶ Wu zeeru ye, “¿Ya no cone um nomu no?”

³⁷ Ye shasuru, “Te conog, a sagbe wo ut-gwomo, un ho-de un seps-m ru, o dek te, wan-gaan she'et un kom-o ru o ur-re, wan-gaan she'et un kom-o ur-kwanta.”

³⁸ Ka da-de ne, Yeso zeeru ye, “No nap rii-yo no kone á. ¿Noa hoks swo ur-koob bo um he de m-swɔ?” §

³⁹ Ye zeeru yea hoks. Yeso zeeru, “Noa su ur-koob, bo me de m-swɔ à. A yo'os no bo a he me m-yo'os à. ⁴⁰ Amba she'et-de un re un de ko kwanta un de me wu ro wan-gwomo-to m-'ya á.

§ **Bor-ʉs op:38** 10:38 Hyen komo: Ruka 12:50.

Shir wu zonge ka be-to, remen ká ye wu daage à.”

41 Bɔ ye ka nen op-ye hogute yo **Yakubu** ne un **Yohana** kone à, ryaab-ɔs reeru ye. 42 Yeso agnuru yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “No nak ye a nese un gwomo-to un to ken dak-to ne à, ye ro un kute un hun-ne ur-beeb. 43 Amba no, a nom kaane un no ne á. Kap wu cone wu nom ut-gos be un no à, se wu waragte ko-guw no.* 44 Net-wu cone tomso wu nom ko-Gwomo no à, wua nome ko wu ke net-wu m-guw.† 45 Me un zee yo ka remen, me **Wà-wu un net**, me un haan remen a nomutu me m-guw á. Me un haan um nomute hun-ne m-guw, tomso um ya'as hoog re remen um rurut hun-ne deen.”

Bartimawus ko-po

(Mati 20:29-34; Ruka 18:35-43)

46 Yeso un yan-neke-mo un wu ne ye cowuru un bo-o o-Jeriko. Ye ro m-ru o-Jeriko un yan-neke-mo un wu ne mosse un moor-to un hun-ne ne. Wu ken ko-po-wu, wa us-kon, a wu m-zee Bartimawus (wà Timawus) wu ro tara n-riib un cow. 47 Bɔ wu hogute Yeso ko-ya-o-Nazaret-wu à, wu taknu 'yons us-cor. Wu zeeru, “Yeso, wà **Dawuda**, hyan 'won un de, o gu me!”

48 Ye ken ye deen ye kangsuru wu, ye zeeru wu, “Res temb!”

Amba wu dooru 'yons us-cor deen. Wu zeeru, “Yeso, wà **Dawuda**, hyan 'won un de, o gu me!”

* **Bor-ɔs op:43** 10:42-43 Hyen komo: Ruka 22:25-26. † **Bor-ɔs op:44** 10:43-44 Hyen komo: Mati 23:11; Mark 9:35; Ruka 22:26.

49 Bɔ Yeso hogē wu à, wu esuru. Wu zeeru hun-ne, “Agan nɔ wu.”

Ye agnuru ko-po. Ye zeeru wu, “Ho'os hur un du sak. Wu rɔ wɔ ʉs-eeg.” 50 Bɔ wu hogutē Yeso agbutē wu à, wu joruru gund-o un wu, wu inuru kagat, wu nekuru be-ur Yeso.

51 Yeso zeeru wu, “¿Ya o cone um nomu wɔ?”

Ka ko-po-wu zeeru, “Wan-yoos un de, um conog o-hyan.”

52 Yeso zeeru wu, “Ka o. Ine o neke neke-m ru. Sher-m ru upsutu wɔ yish ru.” Ba un naas o-da, wu hyanuru cas cas. Wu doruru Yeso un cow. Ye arguru m-neke.

Bɔr-ʉs op o-gaan

Yan-bo-o o-Urusharima barkute Yeso

(Mati 21:1-11; Ruka 19:28-40; Yoha 12:12-19)

1 Yeso un yan-neke-mo un wu ne, ye hyoknuru yow yow o-Urusharima ne be-de un **Haag-o un 'yo-se o-Zetun**. Un co hiin to ken bo-to ut-rek-to ro kane: o-gaan o-Bapaji, o-gaan o-Betanya. Ka da-de ne, Yeso tomuru yan-neke-mo un wu nen yoor. 2 Wu zeeru ye, “Wobe nɔ un ka bo-de rɔ o-co à, nɔ tuw be-de un ye. Da-o nɔ tuwe, nɔ 'wɔs wà-yo o-janka yo a cete m-da á. Yo rɔ gego. Nɔ ussundu me yo, nɔ hantu me. 3 Kowa citu nɔ, ‘¿Ya notte m-us un ka janka-yo?’ Nɔ zee, ‘Gos-wu te, wu zee wu conog yo. Wua muuntusse yo m-moka m-moka.’ ”

4 Ka da-de ne, ye arguru m-neke. Bɔ ye 'woste yo à, ye ussunuru yo. 5 Da-o ye ro yo m-us à, ka hun-ne ye ro kane ge à, ye cituru, “¿Remen

ya nɔ usstɛ ka wà-yo o-janka yo?" ⁶ Yan-neke-m Yeso rurū yɛ bɔ Yeso zee yɛ à. Hun-nɛ zɛɛrū yɛ, "To, aragbū nɔ." Yɛ argurū. ⁷ Yɛ hanturū Yeso ka janka-yo. Yɛ ussurū gund-to ũn yɛ. Yɛ neksurū n-ton o-janka. Ka da-de nɛ, Yeso daarū. ⁸ Hun-nɛ deen yɛ neksurū gund-to ũn yɛ ũn cɔw. Yɛ ken yɛ nɛ yɛ kaarū ũt-wa n-riib o-cɔw. Yɛ zɛɛrū m-neks ũn cɔw. ⁹ ũn yɛ rɔ o-co à, ũn yɛ rɔ ũn jim nɛ à, kap yɛ ma'asurū ũs-guuda zak-o-zak. Yɛ m-zɛɛ, "A bɔmɔg Shir!"*

"A bɔm nɔ ka wū haanɛ ũn beɛb-ur Yawe à.
A bɔm nɔ wū!"†

¹⁰ "Shir 'ye o-kwum be-de ũn haan-mɔ ũn gwɔmo-ut **Dawuda** tat na."

"A bɔm nɔ Shir n-Ton!"

¹¹ Yeso cɔwurū o-Urusharima. Bɔ wū woonte à, wū cɔwurū ũn **Pyo-o Shir** o rɔ ũn ka bɔ-o à. Ka da-de nɛ, wū gɩtrurū kɔ yo ke rii-yo. Wū hyanurū hɔ-ur teestɛ, wū ruurū o-Urusharima, wū nekurū o-Betanya mosse ũn yan-neke-mɔ ũn wū nɛ ɔp ũn nen yoor.

Ma-tɔ o-rum
(*Mati 21:18-19*)

¹² Ish gasurū, yɛ ruurū o-Betanya. Yɛ ro m-muun o-Urusharima, Yeso hogurū mɛr. ¹³ Wū gɩt, wū 'wɔs rum-yo ka ũt-wa nɛ. Wū hessurū, wū haarū yo m-gwɔt kɔ yo makt à. Bɔ wū

* **Bɔr-ʉs ɔp o-gaan:9** 11:9 ũt-Girik: Hosanna! = Gu na!

† **Bɔr-ʉs ɔp o-gaan:9** 11:9 Hyen komo: Bɔng 118:25-26.

wɔɔbʉtɛ be-de ʉn yo à, wʉ 'wɔs rii á, sɛ ʉt-wa remen da-ɔ ʉn mat-de ʉt-rum ɔ ʉn go nɔm á. ¹⁴ Yɛso zɛɛrʉ ka rum-yo, “Wɔa do m-mat ʉt-rum har hun-nɛ reet tɔ á.” Yan-nekɛ-mɔ ʉn wʉ yɛ hogurʉ bɔ wʉ zɛɛ yo à.

Yɛso ruutɛ yan-naas ʉn Pyo-ɔ Shir

(Mati 21:12-17; Ruka 19:45-48; Yoha 2:13-22)

¹⁵ Yɛso wɔɔnʉrʉ o-Urusharima. Wʉ wɔɔn, wʉ doorʉ m-cɔw ʉn **Pyo-ɔ Shir**. Bɔ wʉ tʉwtɛ ʉn **Pyo-ɔ Shir** à, wʉ 'wɔssurʉ ya-ʉt-baab yɛ ka ʉn ya-m-ɔ nɛ. Wʉ taknʉ yanse ʉn yɛ ʉs-sɔrɔg ʉs-sɔrɔg. Wʉ wagarsurʉ saw-tɔ ʉt-sak ʉn yanshas-ɔ ʉn hwɔr nɛ ʉn deeg-tɔ ʉn ya-ʉt-baab tɔ ʉn tantabara nɛ. ¹⁶ Hun-nɛ yɛ ro m-ma'as m-caatʉnɛ ʉn **Pyo-ɔ Shir** ʉs-saw nɛ à, wʉ zɛɛrʉ yɛ, “Nɔ do m-caatʉnɛ á.” ¹⁷ Ka da-de nɛ, wʉ yoosurʉ hun-nɛ, wʉ zɛɛrʉ yɛ, “A gɛnɛg tɔ ka ma-tɔ be-de ʉn Ma-tɔ Shir. Shir zɛɛg,

“ ‘Hur-o re ɔ warag hur-ɔ ʉs-kɔn

be-de ʉn baag-ɔ ʉn hun-nɛ kap yɛ he mɛ ʉs-kɔn à.’‡

Nɔ muutɛ ɔ nɛ hur-ɔ ʉn hyow-nɛ.”

¹⁸ Gwɔmo-nɛ yɛ ʉn kɔn-se Shir ʉn yan-Yoos-de ʉn **karamsa-o Mosa** nɛ, da-ɔ yɛ hoge kaanɛ à, yɛ hoɔburʉ o-cɔw yo yɛ hette ho ʉn Yɛso à. Yɛ ro hyan ʉn gyɛr-ɔ ʉn wʉ, remen hun-nɛ hyanag ʉt-hyat ʉn yoos-de ʉn wʉ.

Yoos-de o-rum

(Mati 21:20-22)

‡ **Bɔr-ʉs ɔp o-gaan:17** 11:17 Hyen komo: Isha 56:7; Irimi 7:11.

19 Bɔ hɔ-ʉr hebʉtɛ à, Yɛso ruuru o-Urusharima mosɛ ʉn yan-neke-mo ʉn wʉ ne.

20 Ish gasuru, ye ro m-argune. Ye hyambu ru ka rum-yo. Yo hu'uste gaw ʉn geer-se ʉn yo ne.

21 Ka da-de ne, Bitrus baksuru bɔ Yɛso zee ka rum-yo à. Wʉ zee ru Yɛso, "Wa-ʉs-Nap, gwot! Ka rum-yo o hu ʉ nu à, ai, yo hu'uste gaw, kap ʉs-geer ne."

22 Yɛso shasuru yan-neke-mo ʉn wʉ, wʉ zee ru, "Sher nɔ be-de Shir. 23 Nip-o me nɔ m-rure, net-wʉ deke Ma-to Shir hur-ʉr gaan à wʉa zee ka haag-o 'Wuksunde o he'ebe n-me m-sa.' Nɔa hyenes ma-to ʉn wʉ toa bup o-nip to wʉ zee à. Amba wʉ shere ʉr-hur á, yatt-yo he m-nome á. § 24 Remen kaane, me nɔ m-rure, koyan nɔ kone be-de Shir, dek nɔ ʉnze nɔ regusute nɔ goksussute yo. Ka da-de ne, nɔa hyen a ya'aste nɔ ka rii-yo nɔ kone à. 25 Da-o nɔ ro ʉn kon-se Shir, urege wʉ ken ro kon wʉ nɔ m-hyan ryaab-se ʉn wʉ à, nɔ soksu wʉ **ba'as-to** ʉn wʉ, remen Tato nɔ wʉ ro n-Ton shir à, wʉ soksutú nɔ ba'as-ut nɔ."*†

*Cɔw-yo Yɛso rotte ʉn nom
ʉn ka hyat-to à*

(Mati 21:23-27; Ruka 20:1-8)

27 Ye muunuru o-Urusharima komo, Yɛso ma'asuru ʉt-tuw n-me ʉn **Pyo-o Shir**. Ye ken ye

§ **Bɔr-ʉs op o-gaan:23** 11:23 Hyen komo: Mati 17:20; 1Kor 13:2.

* **Bɔr-ʉs op o-gaan:25** 11:25 Mo ken gen-mo ʉn do ci-o 26 Amba, nɔ sokse wʉ ne ba'as-to ʉn wʉ á, Tato nɔ wʉ ro n-Ton shir à wʉa soksu nɔ ba'as-ut nɔ á. Hyan: Mati 6:15. † **Bɔr-ʉs op o-gaan:25** 11:25 Hyen komo: Mati 6:14-15.

haanuru be-de un wu. Gwomo-ne ye un kon-se Shir ye ro kon be-de un ye un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne un sek-ye ye un **Yahuda**-ne. ²⁸ Ye cituru wu, ye zeeru, “¿Wan wu ne ya'e wo 'wons-mo wotte un nom un gon ka rem-se?”

²⁹ Yeso waksuru ye, wu zeeru, “Me eb re, yage um m-cit no o-cot. Shas no me. No shesu me, man ruru no wu ya'e me 'wons-mo un nom un ka rem-se a. ³⁰ ¿Wan wu ne ya'e **Yohana** ut-gwomo to un yo'os un hun-ne m-ho: Shir ko hun-ne?”

³¹ Bo ye hogute cot-o un wu a, ma-ut sunuru ye un hi un de un ye. Ye zeeru, “A zee ‘Shir, wu un n-Ton shir tomne **Yohana**,’ wua zee na, ‘¿Ya hante no dekte ma-ut **Yohana** a?’ ³² ¿Amba a hoks m-zee, ‘Hun-ne ye tomne **Yohana**’? A hoks m-zee kaane a.” Ye un hoge un gyer-o un hun-ne, remen ye nepste **Yohanawan-Rwor un Matto Shir** wu.

³³ Remen kaane, ye waksuru Yeso, ye zeeru, “Te nap a.”

Yeso ne wu zeeru ye, “To, cin da no nepte wu tomne **Yohana** a, me eb re, man ruru no wu ya'e me 'wons-mo um nomte ka rem-se a.”

Bor-us op us-yoor

*Sha-mo ut-ma to un
wa-o-kat un ya-tom-ne*

(Mati 21:33-46; Ruka 20:9-19)

¹ Ka da-de ne, Yeso taknu ye m-yoose un sha-mo ut-ma. Wu zeeru ye, “Wu ken net-wu go'e kat-o un anab. Wu rigimsuru o un gagan. Wu hinuru o-kuub remen wu pot ho-mo un anab.

Wu nɔmuru sak-o m-pipir remen ʉr-'er. Bɔ wu komse à, wu ya'asuru ya-tɔm ka kat-o. Ka da-de ne, wu arguru m-neke o ken dak-o.* ² Da-o anab nense à, wa-o-kat tɔmuru ko-guw-wu un wu be-de un ka ya-tɔm-ye, wu deknɔ wu kwukwur-de un wu. ³ Bɔ ka ko-guw-wu woone be-de un ya-tɔm à, ye shipuru wu. Ye bu'uru wu, ye yanuru wu. Wu arguru m-ji ut-kom m-zar. ⁴ Ka da-de, wa-o-kat dooru m-tɔm un wu ken ko-guw-wu un hon. Ka ko-guw-wu a do m-tɔm à, ye ceruru wu ʉr-hi. Ye reesuru wu ʉr-koob. ⁵ Wa-o-kat dooru m-tɔm un wu ken wu. Amba ka wu a do m-tɔm à, ye hooru wu. Kaane o, ye nome ye ken ye deen. Ye bu'uru ye ken ye, ye homuru ye ken ye.

⁶ “M-moka ne wa-o-kat taagute wan-tɔm, se wà un wu un hon-de un wu, wu wu cone à. Wu zeeru un hur-de un wu, ‘Kay, ka ya-tɔm-ye yea hyen 'e-m wà re.’ Ka da-de ne, wu tɔmuru wà un wu.

⁷ “Amba ka ya-tɔm-ye zeeru un hi un de un ye, ‘Wà-wu un wa-o-kat-wu ka. Haan nɔ a ho nɔ wu remen cim-yo un wu waragte yo ma na.’ ⁸ Ye shipu wu. Ye hooru wu. Ye jorburu u-de un wu pesto-de o-gagan.”

⁹ Bɔ Yeso komte ye m-rure un ka ma-to à, wu cituru ye. Wu zeeru, “To, ɔya ne wa-o-kat he m-nɔm? Se wu haante wu ho-m ka ya-tɔm-ye, wu ya'as ye ken ye ka kat-o.” Yeso dooru ye m-rure ut-ma. Wu zeeru, ¹⁰ “Nɔ karantute be-de un Ma-to Shir unze,

“Ta'ar-de ya-ut-ma jore à,
a muste de kashi ʉr-ta'ar de ut-ma.

* **Bɔr-ʉs op ʉs-ʉoor:1** 12:1 Hyen komo: Isha 5:1-2.

11 Mɔ ka senge-mɔ ʉn Yawe mɔ.

Be ʉn na ne rii-yo ʉt-hyat yo.[†] ”

12 Bɔ Yeso rurute ye kaane à, sek-ye be-de ʉn **Yahuda**-ne ye napuru ʉnze ye wu tane be-de ʉn ka sha-mɔ ʉt-ma tɔ. Remen kaane, ye hoborte o-cow ye shipt wu. Amba bɔ ye hyente hun-ne ʉt-moor ne à, gyer-o reeru ye. Ye es wu m-ship á. Ye yaguru wu. Ye arguru arag-mɔ ʉn ye.

Cot-o ʉn top ʉn tar

(Mati 22:15-22; Ruka 20:20-26)

13 Ka da-de ne, ye tomuru wu ye ken hun-ne ye. Ye ro ʉn hoob-o ʉr-taab remen ye shipt wu, be-de ʉn ma-tɔ ʉn wu. **Parisa**-ne ro kon ʉn hun-ne ko-Gwomo **Here** ne. 14 Bɔ ye woobute à, ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te nepste wɔ wa-o-nip-wu o rɔ. Wɔ ʉn koos ʉn net á. Be ʉn du ne yatt-wu jishe wu ken á. Wɔ ʉn yoose ʉn hun-ne cow-yo Shir o-nip ne.” Bɔ ye nomte ʉt-ma kaane à, ye cituru wu. Ye zeeru, “¿Hond hond o te top ko-Gwomo **Sisar** hwɔr-ye ʉn tar? ¿Te top, kɔ te top á?”

15 Yeso ne, bɔ wu nepte shepe-o ʉn ye à, wu cituru ye. Wu zeeru, “¿Ya ʉn yo ne notte me m-ceeb? Hantu nɔ me hwɔr‡ um gut.” 16 Ye hanturu wu hwɔr. Wu zeeru ye, “¿Hotɔ-o wan o ne ʉn jin-ur wan ne nɔ hyane káne?”

Ye waksuru wu. Ye zeeru, “Ai, hotɔ-o ko-Gwomo **Sisar** o. Jin-de ʉn wu de te hyane káne.”

17 Bɔ ye waksute wu kaane à, Yeso zeeru ye, “Ya'as nɔ ko-Gwomo **Sisar** rii-yo rɔ yo ma Sisar à. Komo nɔ ya'as Shir rii-yo rɔ yo Shir à.” Bɔ ka

† **Bɔr-ʉs ɔp ʉs-ʉoor:11** 12:10-11 Hyen komo: Bɔng 118:22-23.

‡ **Bɔr-ʉs ɔp ʉs-ʉoor:15** 12:15 ʉt-Girik: denari.

hun-ne ʉe hogute káane à, ʉe hyanuru hyat-to un wu deen.

Ma-to un ine-mo un margan-ne
(Mati 22:23-33; Ruka 20:27-40)

¹⁸ ʉe ken hun-ne ʉe ro kon tomso. A ʉe m-zee **Saduki**-ne. (ʉe ro m-zee margan-ne ʉea ine be-de m-mar á.) ʉe haanuru be-ur ʉeso. ʉe cituru wu. § ¹⁹ ʉe zeeru wu, “Wa-ur-Yoos o, te o-cot ne te cit wo. **Mosa** genutu te ka **karamsa**-o unze sek-wu mere, ba ʉe un mat un ne'a un wu, depete heno un wu ge ka ne'a-wu, wu metute sek-wu yakar.* ²⁰ O ken den-o, a makt yan-campo-ne nen ta'voor. Mat-de co gaaru ne'a. ʉe ro woog kum un yakar á, campo maruru. ²¹ Heno un wu suguru ka ne'a-wu. Tomso ne, ʉe kum yakar á, ka heno-o dooru m-mar. Wu donde wu à, ka bo-se ne tomso ne, ka heno-o dooru m-mar ba un yakar. ²² Har ka nen ta'voor-ʉe, kap mo un ʉe, ʉe ga'e ka ne'a-wu à, ʉe merumsuru. Be-de un ʉe yatt-wu kume yakar á. Komo ka ne'a-wu ʉe ga'e à, wu dooru m-mar. ²³ To, ho-de m-ine mo un margan-ne, be-de un ka nen ta'voor-ʉe, ¿wan wu ne wan ka ne'a gaan wu remen kap mo un ʉe, ʉe geeste wu?”

²⁴ ʉeso waksuru ʉe, wu zeeru, “No nap Ma-to Shir á. No napu ne beeb-de Shir á. ²⁵ Ho-de m-ine mo un margan-ne a un ga ut-ge á. Hun-ne a warag untun **yan-tom-ʉe Shir** n-Ton shir. ²⁶ Urege ne noa cit me ma-to un ine-mo un margan-ne, ¿No wet m-karante takurda-o **Mosa**

§ **Bor-ʉs op ʉs-ʉoor:18** 12:18 Hyen komo: Seng 23:8.

* **Bor-ʉs op ʉs-ʉoor:19** 12:19 Hyen komo: Kara 25:5.

gene á? Wɔ rurɔ na unze wɔ hogute ɔɔ-o Shir n-te yokor-o yar-yo. Shir zeeg wɔ, 'Me Shir **Ibrahi** wɔ um rɔ. Komo wɔ ma **Ishaku** wɔ um rɔ, kap un **Yakubu** ne.'† 27 Wɔ ba Shir o un hun-ne margan-ne á, amba Shir o un yan-hoog. Nɔ ba'asute deen."

*Karamsa-to jiiſhe m-'wɔns à
(Mati 22:34-40; Ruka 10:25-28)*

28 Wɔ ken wan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** wɔ hyoknuru be-de un ye. Wɔ hoguru ma-ut sunute **Saduki**-ne. Bɔ wɔ hogute Yeso shaks ye ur-bon ne à, wɔ cituru Yeso. Wɔ zeeru, "¿O ke **karamsa**-o jiiſhe m-'wɔns?"

29 Yeso zeeru wɔ, "**Karamsa**-o jiiſhe m-'wɔns à, o ka: 'Hoge nɔ hun-ne ye un dak-o o-**Isra!** Yawe Shir na. Gwomo-ut rɔ kon á, se Yawe un hon-de un Wɔ. 30 Was Yawe Shir ru. Was un wɔ ne un hur-ur un du ne kap, un kap o un hoog ru ne, un kap nap-ɔs ru ne, komo un 'wɔns-m ru ne.'‡ 31 Hoge nɔ **karamsa**-o ayoore-o tomso ne, 'Se nɔ was or nɔ ne m-sok ne bɔ nɔ wasse hi un nɔ à.'§ Yatt **karamsa**-to jiiſhe to ka yoor-to m-'wɔns á."

32 Bɔ ka wan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** wɔ, hogute shas-o Yeso à, wɔ zeeru, "Ka o, Wa-ur-Yoos, o rworog o-nip. Shir o rɔ ko-Gwomo na. Gwomo-ut rɔ kon á, se Shir un hon-de un o.*

33 Depete net was wɔ kap un hur-ur gaan, un

† **Bɔr-ɔs op ɔs-ɔoor:26** 12:26 Hyen komo: Rwuu 3:6. ‡ **Bɔr-ɔs op ɔs-ɔoor:30** 12:29-30 Hyen komo: Kara 6:4-5. § **Bɔr-ɔs op ɔs-ɔoor:31** 12:31 Hyen komo: Rewi 19:18. * **Bɔr-ɔs op ɔs-ɔoor:32** 12:32 Hyen komo: Kara 4:35.

nap-se un wu ne kap komo un 'wons-mo un wu ne kap, komo wu was un yan-bor-se un wu ne bo wu ro m-was un hi un de un wu à. O aragte kap yar-mo wu ya'ase Shir à un rem-se a tukse ne be-de ur-**seke** à."†

³⁴ Yeso napuru ka net-wu shaks wu us-nap ne. Wu zeeru wu, "Kuks wo hiin o tuwut be-de un gwomo-to Shir." Bo Yeso ruruwu wu kaane à, yatt-wu kume jaab-o ut-men wu cit wu yo ken rii-yo á.‡

Wan-Gwu

(Mati 22:41-46; Ruka 20:41-44)

³⁵ Bo Yeso ro ur-yoos un **Pyo-o Shir** à, wu cituru o-cot, "¿Re o **yan-Yoos-de o-karamsa** zette unze **Kiristi**, wà **Dawuda** wu? ³⁶ **Kukt-o Shir** rwo'og **Dawuda** m-zee:

"Yawe zeeg Wan-Koyan re:

"She'et kane so un kom-o un re un de se um rwo'og yan-yage-ut ru un kus-o un na-o ru." '§

³⁷ **Dawuda** un hi un de un wu ak wu, 'Wan-Koyan,' urege ka o, ¿Re o **Wan-Gwu** he m-warag wà **Dawuda**?"

Hun-ne deen hogute wu zak-o-zak.

Ya-ur-yoos-de o-karamsa

(Mati 23:1-36; Ruka 20:45-47)

³⁸ Bo wu yoose ye à, wu zeeru, "Nom no ja un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, yan-con-to

† **Bor-us op us-voor:33** 12:33 Hyen komo: Hose 6:6. ‡ **Bor-us op us-voor:34** 12:28-34 Hyen komo: Ruka 10:25-28. § **Bor-us op us-voor:36** 12:36 Hyen komo: Bng 110:1.

ut-tuw un carri-to ut-cop ne, un con-to un gas-de m-seeb ne be-de ut-baab. ³⁹ Ye he un kuke-to un yoos un Ma-to Shir, ko o-biki, ye ro un ma'as un hoob-o un deeg-to ur-bon remen ye she'ette she'et-de m-nu. ⁴⁰ Myet un kaane ye ro un kuus un saw-to un gwor-ne. Ye ro m-she'et deen un kon-se Shir remen a zeet ye yan-dore un Shir ye hur-ur gaan. Ye, a he ya-ur-koob de jiishe a."

*Yar-mo un ko-gwor
(Ruka 21:1-4)*

⁴¹ Bo Yeso she'ete yow yow be-de a un he'edbe m-yar a, wu ma'asu m-gwot un hun-ne deen bo ye m-he'edbe un hwor a. Ya-o-kwum he'edburu hwor deen. ⁴² Ka da-de, wu ken ko-koob-wu ko-gwor haanuru wu he'edburu nera ut-voor.

⁴³ Yeso agnuru yan-neke-mo un wu be-ur gaan. Wu zeeru ye, "Me no m-rure o-nip, ka ko-gwor-wu ko-koob he'edbutu yo jiishe a n-me un be-de a he'edbe m-yar, arge kowan. ⁴⁴ Um zeeg yo ka remen ye ken ye he'edbutu hiin be-de un yo ro ye deen a be-de un kwum-o un ye. Amba wu, myet un koob-de un wu ne wu he'edbutu myet yo ro wu a. Wu ya'aste kap yo wu rotte a."

Bor-us op us-tet

*A wuks Pyo-o Shir
(Mati 24:1-2; Ruka 21:5-6)*

¹ Yeso ro m-rwuun un **Pyo-o Shir**, be-de un yan-neke-mo un wu, wan-gaan cituru wu. Wu zeeru, "Wa-ur-Yoos, gwot gon ka ta'ar-to, un ka caari-to ut-ma to ne."

² Yešo zeeru, “¿Nɔ hyanag ka caari-tɔ ʉt-ma tɔ? Kap ka ta'ar-tɔ rɔ kanɛ à, a wugurse tɔ. Yatt ta'ar-de a he m-yagɛ n-tɔn ʉn ɔr ʉn de á.”

*Ur-koɔb ʉs-cenene ne
(Mati 24:3-14; Ruka 21:7-19)*

³ Bɔ jimite à, Yešo ro tara ʉn **Haag-o ʉn 'yo-se o-Zetun**, ka haag-o rɔ ʉn gwoɔbe ʉn **Pyo-o Shir** à. Se ye ken ye be-de ʉn yan-neke-mɔ ʉn wu, (Bitrus wu, **Yakubu** wu, ʉn **Yohana** ne, ʉn Andarawus ne), ye cituru wu pakse. ⁴ Ye zeeru, “Te ɔnoɔ o ruru te ¿o ke da-o ne a he m-nom ʉn se ka rem-se? ¿Yo ke rii-yo ne he te m-kute da-o ka rem-se he m-kɔr à?”

⁵ Ka da-de ne, Yešo taknu ye m-yoose. Wu zeeru, “Muut nɔ ʉt-hi, taasɔ net ees nɔ á. ⁶ Hun-ne deen yea haan be ʉn nɔ, ye dek jin ʉn de. Ko wu ke wu rɔ m-zee wu rɔ **Kiristi**. Yea ees hun-ne deen. ⁷ Tomso, nɔ hoge a ʉn ma-tɔ ʉr-gun, tɔ ken tɔ yow yow, tɔ ken tɔ ʉr-hyew ne, nɔ jar nɔ hoge o-gyer á. Se ka rem-se takante, amba a ʉn go hyan ta-de ʉn hono o-dak á. ⁸ Ka da-de ne, hun-ne a heete hun-ne ʉr-gun. Gwomo-ʉt a heete ʉt-gwomo ʉr-gun. Dak-o a nukte tɔ ken be-tɔ ʉn hon ʉn hon. Mer a reese hun-ne ʉr-koɔb. Ka rem-se kap, takan-de ʉn re ʉr-koɔb de ka, bɔ hoog-mɔ o-mat rɔ m-takan à har arguru kaane.

⁹ “Remen nɔ yan-neke-m re ye, ‘She'et nɔ zongse!’ Hun-ne a eeg nɔ be-de ʉn yan-piish ʉt-ma. Yea bu nɔ m-dum n-me ʉn kuke-tɔ ʉn yoos ʉn Ma-tɔ Shir. Hun-ne a eeg nɔ be-de ʉn gwamna-ne ʉn gwomo-ne ne. Yea nom yo kà remen nɔ yan-neke-m re ye. Amba kap ʉn kaane ne, noa kum o-cow remen nɔ rurutú ye **Ma-to**

m-Rerem tɔ Shir. ¹⁰ Rii-yo ka rem-se takante, a rure baag-tɔ ʊn hun-ne kap **Ma-tɔ m-Rerem** tɔ Shir. ¹¹ Da-ɔ a he nɔ m-ship à, a heete nɔ be-de ʊn yan-piish ʊt-ma. Rii-yo nɔ nekute nɔ jar nɔ ryegen ʊn rii-yo nɔ he m-rwɔr á. ʊn ka da-ɔ, kap rii-yo Shir ya'e nɔ à, yo nɔ he m-rwɔr remen nɔ ye rɔ tɛp ʊn hi ʊn nɔ á. **Kukt-ɔ Shir** ɔ rɔ tɛp be ʊn nɔ.*

¹² “ʊn ka da-ɔ ne, sek-wu wua ya'as heno ʊn wu a hoot wu. O-tato tomso ne ɔa ya'as wà ʊn ɔ. Yakar yea ine eso ye rur rii-yo tat-ne ye ʊn ye ʊn in-ne ye ʊn ye ne nome à yo ʊn ba ʊr-bon har yea ru a ho ye. ¹³ Kɔ wu ke net-wu wua yage nɔ remen nɔ yan-neke-m re ye. Amba kap wu hokse m-gaag ʊn men-tɔ ʊn wu har ta-de ʊn hoog-ɔ ʊn wu à, wua posse ra-ɔ Shir.†

A su ur-koob deen

(Mati 24:15-28; Ruka 21:20-24)

¹⁴ “Wu karunte ka ma-tɔ à, yage wu nep tɔ. ‘Noa hyen a shereg yo ken rii-yo Shir yage à, be-de udepe a sher yo á.’ Yoa naas **Pyo-ɔ Shir**. Nɔ hun-ne ye rɔ ʊn dak-ɔ o-Judiya à, nɔ hyene ka rii-yo, nɔ som be-de ʊt-haag.‡ ¹⁵ Wu rɔ tara n-ton ʊr-dɔɔb de o-kuke ɔ ʊn wu à, wu kergene á taase wu cɔw n-me o-kuke, remen wu dekenté tɔ ken saw-tɔ tɔ rɔ n-me á. ¹⁶ Wu rɔ o-kat à, wu jar wu warag dek ʊr-matuku o-hur á. § ¹⁷ ʊn ká ho-tɔ, ne'a-ne yan-yakar-ye rɔ ʊn su ʊr-de à, ʊn

* **Bɔr-ʊs op ʊs-tet:11** 13:9-11 Hyen komo: Mati 10:17-20; Ruka 12:11-12. † **Bɔr-ʊs op ʊs-tet:13** 13:13 Hyen komo: Mati 10:22.

‡ **Bɔr-ʊs op ʊs-tet:14** 13:14 Hyen komo: Dane 9:27; 11:31; 12:11.

§ **Bɔr-ʊs op ʊs-tet:16** 13:15-16 Hyen komo: Ruka 17:31.

ya-ʊt-uub ne ye sʊ ʊr-koob. ¹⁸ Nɔ kon Shir taase ka rem-se woon nɔ da-o o-gos. ¹⁹ Remen gon ka sʊ ʊr-koob de, ʊn ká ho-to a jiish cin da-o Shir nome hono o-dak à. Komo a do de m-nom n-co á har da-o ba m-ta. ²⁰ Amba Wan-Koyan hak ka ho-to ʊn sʊ ʊr-koob to. A ro zeege remen kaane á, yatt net-wu roa kus á. Remen con-to ʊn ká ye Shir daage à, o rwo'e wu hept ka sʊ ʊr-koob o. ²¹ ʊn ka da-o, net zee nɔ, '**Kiristi**, wu ka kane,' ko wu ken net-wu zee nɔ, 'Wu ka reeno,' nɔ jar nɔ dek ma-to ʊn wu á. ²² Yan-rwor ʊn ma-to Shir ye ʊt-bo ye inɛ, wu ken a zee, 'Mɛ ro **Kiristi**,' har ye kute nɔ caari-to ʊt-hyat ʊn se ken rem-se ʊs-myot se ne se nɔ cete m-hyan á. Ye ro m-nom ʊn ka rem-se remen ye eeste ye Shir daage à, o rwo'e ye hokste. ²³ Amba ma'as nɔ zongse. ʊm russute nɔ ma-to ʊn ka rem-se ba se ʊn takan."

*Muun-m Yeso Wan-Gwu
(Mati 24:29-31; Ruka 21:25-28)*

²⁴ "Da-o a komse swo ʊr-koob, ʊn ká ho-to,
" 'ho-ur a nom o-comb.

O-reng komo yoa do nom o-mok á.*

²⁵ Regen a ma'as m-he'emende n-dak.

Bon rem-se Shir hwoone n-kus o Shir à,
se à nuktusse.†

²⁶ "Ka da-de ne, hun-ne deen ye hyen me **Wà-wu ʊn net**, me m-neke ne n-me ʊt-ke'ente ʊt-gos

* **Bor-ʊs op ʊs-tet:24** 13:24 Hyen komo: Isha 13:10; Jowe 2:10,31; 3:15; Hyan 6:12; Izik 32:7. † **Bor-ʊs op ʊs-tet:25** 13:25 Hyen komo: Isha 34:4; Hyan 6:13; Jowe 2:10; Isha 13:10.

nɛ ʉn caari-mo m-cecas nɛ mo ʉr-bon.‡ 27 Ka da-de nɛ, man tomon **yan-tom-ye Shir**, ye kargunse ka ye wʉ daage à, ya-ʉr-horim ʉn ya-ʉr-horan nɛ ʉn yan-so-o-baar nɛ o-ye'er nɛ, yan ko kene ye Shir daage à, **yan-tom-ye Shir** a kargunse ye.

Ma-to o-rum

(Mati 24:32-35; Ruka 21:29-33)

28 “M-moka, yoos no yo ken yo be-de o-rum. Da-o no hyene jet-se ʉn yo cirig m-tupne, nap no ʉnze gos-o nomoste yow yow. 29 Remen kaane da-o no hyene ka rem-se ro m-takan, no nak o ka ʉnze da-o woosunte yow yow. 30 Nip-o me no m-rure, ka zaman-yo yoa te á se ka rem-se kap se nomoste. 31 Ton-o shir, o-dak nɛ toa tees, amba ma-ut re toa te á.

She'et zongse

(Mati 24:36-44)

32 “Amba da-o ka rem-se he m-takan à, ka ho-de yatt-wʉ he m-nap á. Ko **yan-tom-ye Shir** n-Ton shir, ye nep da-o ka rem-se he m-takan á. Ko Wà ʉn hi ʉn de ʉn wʉ, wʉ nap á. Se o-Tato ʉn wʉ ʉn hon-de ʉn wʉ. Wʉ nape da-o se he m-takan à.§ 33 Cin da no nepte da-o ka rem-se he m-takan á, ma'as no zongse, yish hooge! 34 Sham-o ut-ma mo ka. Haan-mo ʉn **Wà-wʉ ʉn net**, a nom untun wa-o-hur wʉ ine rur ʉr-hyew à. Wʉ wongsuru ya-m-senge, ko wʉ ke ʉn senge-mo ʉn wʉ nɛ. Wʉ dekuru wʉ ken wan-gaan wʉ, wʉ zeeru wʉ ere wʉ o-hur, wʉ ma'as yish hooge.*

‡ **Bor-ʉs op ʉs-tet:26** 13:26 Hyen komo: Dane 7:13; Hyan 1:7. § **Bor-ʉs op ʉs-tet:32** 13:32 Hyen komo: Ruka 12:36-38.

* **Bor-ʉs op ʉs-tet:34** 13:34 Hyen komo: Ruka 12:36-38.

35 “Ma'as nɔ yish hoogɛ remen nɔ nap da-ɔ wa-o-hur he m-jo'on á. ¿Kɔ m-rim mɔ wu he m-jo'on, kɔ da-o purge, kɔ kiit rɔ ʊs-kan, kɔ n-sot? 36 Taase wu wɔon nɔ ba o-saktɔ, nɔ m-rew. 37 Ma-tɔ me nɔ m-rurɛ à, me ʊn rurɛ kɔ wu ke, wu ma'as zongse.”

Bɔr-ʊs op ʊs-nass

*Yan-co gamag ʊr-hi de ʊn yage-ʊt Yeso
(Mati 26:1-5; Ruka 22:1-2; Yoha 11:45-53)*

1 Kuks hɔ-ʊt yoor **Yahuda**-ne nomot biki-to ye rɔ m-nɔm à **Biki-ɔ m-Pas** ʊn **Biki-ɔ ʊt-Burodi to ba m-Yist** ne. Gwomo-ne ye ʊn kon-se Shir ʊn yan-Yoos-de ʊn **karamsa-o Mosa** ne ye hooburu cow-yo ʊn ship ʊn Yeso ʊr-hyow ba hun-ne ye ʊn nap, ye hoot wu.* 2 Amba ye zeeru, “A ship wu hɔ-de o-biki á, taase hun-ne 'yons o-zaaz.”

*A duusute Yeso nɔm-mɔ m-shi'igin
ʊn bɔ-ɔ o-Betanya
(Mati 26:6-13; Yoha 12:1-8)*

3 Yeso ro bɔ-ɔ o-Betanya ʊn hur-o Simɔn ko-**cim**. Wu ro ʊn re ʊn rii-yo m-re, wu ken ne'a-wu cownuru ʊn ʊr-batta ne de ʊn nɔw-mɔ m-shi'igin† mɔ ʊn hwɔr deen. Wu bu'uguru nu-de ʊn ka tur-de. Wu duusuru Yeso mɔ ʊr-hi.‡

4 Bɔ wu duusute wu mɔ à, ye ken ye, ye ro kanɛ à, ye swooru ʊs-ryaab. Ye zeeru ɔr ʊn ye ne, “¿Ya hante atte m-naas m-nɔw kaane? 5 Nɔw-mɔ woose net nom senge-mɔ ʊt-hɔ zungu-ʊs tet

* **Bɔr-ʊs op ʊs-nass:1** 14:1 Hyen komo: Rwu 12:1-27.

† **Bɔr-ʊs op ʊs-nass:3** 14:3 nɔw-mɔ m-shi'igin ʊt-Girik: nardi.

‡ **Bɔr-ʊs op ʊs-nass:3** 14:3 Hyen komo: Ruka 7:37-38.

[300] wu kumut ka hwɔr-ye. Depete a beeb mo a yaas koob-ne ka hwɔr-ye.” Ye kangsuru wu.

⁶ Bɔ Yeso hogute ma-to un ye à, wu zeeru ye, “Yage no wu. ¿Remen yan o notte wu m-rangse? Wu nomutu me rii-yo ur-bon. ⁷ Ko o ke da-o no mosse un koob-ne ne. Da-o no cone à, ka da-o, no he ye m'-ya m-yar. Amba me, no mosse un me ne ho-ur bi á. § ⁸ Wu nomog rii-yo wu hokse m-nom à. Wu duusute wur-o re now-mo m-shi'igin remen zonge-to un duk re. ⁹ Nip-o me no m-rure, kap be-de a he rwor un **Ma-to m-Rerem** à, hono o-dak kap rii-yo ka ne'a-wu nome à, a ma'as yo m-rwor remen a bakste un wu ne.”

Yahudas ya'aste Yeso

(Mati 26:14-16; Ruka 22:3-6)

¹⁰ Da-o Yeso un yan-neke-mo un wu ne ro m-nom **Biki-o m-Pas** à, Yahudas Iskariyoti, wangaan be-de un ka op un yoor-ye, haaru be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir remen ye hongsuté bo wu he ye bobse un Yeso à. ¹¹ Bɔ ye hogute kaane à, ye nomuru o-zak. Ye essuru ut-ma un wu ne yea ya'as wu hwor. Wu ne wu zeeru hoob-o o-cow wu ya'aste Yeso un kom-to un ye.

Yeso reeg Biki-o m-Pas un

yan-neke-mo un wu ne

(Mati 26:17-25; Ruka 22:7-14,21-23; Yoha 13:21-30)

¹² A woon da-o un ho-de ur-takan de **Biki-o ut-Burodi to ba m-Yist**, ho-de un m-penem un ca remen baks un ho-de ye rwuunte o-Masar à.

§ **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:7** 14:7 Hyen komo: Kara 15:11.

Yan-neke-mo un wu ye zeeru wu. “¿Ke ne o o cone te he te nomo wo rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas**?”

¹³ Wu tomuru nen yoor be-de un yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “Cow no o-bo. Da-o no cowe, no go'one un wu ken campo-wu ne. Wu ro un tur-de m-ho ne ur-hi. No dore wu. ¹⁴ Hur-o wu cuwe, no cuw no zee wa-o-hur, ‘Wa-ur-yoos-wu zee, “¿ke ne o wu he m-comse ne wu reet **Biki-o m-Pas** un yan-neke-mo un wu ne?” ’

¹⁵ Wua kute no caari-o o-kuke o a ma'e n-ton un or un o o-kuke a. O ro zongse us-saw ne n-me. Káane o, no he na m-nome rii-yo o-biki.”

¹⁶ Yan-neke-m Yeso ruuru. Ye cowuru o-bo. Ye 'wossuru bo Yeso ruru ye a. Ye nomuru wu rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas** káne.

¹⁷ Bo ho-ur hebuté a, Yeso wooru mosse un ka op un nen yoor-ye ne. ¹⁸ Ye ro m-re un rii-yo m-re, Yeso zeeru ye, “Nip-o me no m-rure. Wu ken wan-gaan-wu be un no, wua ya'as me un kom-to un yan-yage-ut re, wu te m-re te un wu ne a.”*

¹⁹ Men-ut naasuru ye, ye taknuru us-cot un gaan un gaan. Ko wu ke wu zeeru, “¿Me wu o?”

²⁰ Wu zeeru ye, “Wan-gaan be un no, no nen op un yoor, wu tette m-re kok-ur gaan a. ²¹ Wu dooru ye m-zee, remen me **Wà-wu un net**, man meres bo a gene be-de un Ma-to Shir a. Amba ka net-wu he me m-ya'as a, wua su ur-koob, otte a ro makt wu un hono o-dak a, roa jiish wu.”

* **Bor-us op us-nass:18** 14:18 Hyen komo: Bong 41:9.

*Yeso kutute yan-neke-mo un wu
cow-yo un baks un mar-mo un wu*

(Mati 26:26-30; Ruka 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²² Ye ro un re un rii-yo m-re, Yeso dekuru ur-burodi, wu bomuru Shir. Ka da-de ne, wu bosuru, wu wonguru ye. Wu zeeru ye, “Hombe no, wur-o re o.” ²³ Wu deknuru ya o-kok un ho-mo un yakar-ye un 'yo-yo o-anab ne. Bo wu nomte ur-bongon be-de Shir à, wu ya'asuru kap mo un ye. Ye swooru.

²⁴ Wu zeeru, “Hyo-m re mo mo un shoos un swor o-nu o Shir suru no à, mo a he m-dusune remen hun-ne deen à.† ²⁵ Nip-o me no m-rure man do swo un ho-mo o-anab á, se ka ho-de um he m-swō m-pu mo à, be-de un **Gwomo-to Shir** à.”

²⁶ Bo wu komte ye m-rure kaane à, ye huru Sep-o ur-Bongon de Shir. Ye ruuru, ye haaru un **Haag-o un 'yo-se o-Zetun**.

Bitrus a nom she-mo un nap-m Yeso

(Mati 26:31-35; Ruka 22:31-34; Yoha 13:36-38)

²⁷ Yeso zeeru ye, “Kap-m no noa som me. Me un zee yo ka remen a geneste be-de un Ma-to Shir unze:

“ ‘A ho wa-ur-gut de un ca,
us-rek ca he m-caage.’‡

²⁸ Amba da-o a 'yonsu me un hoog ne, man be no m-wō un dak-o o-Gariri.”§

† **Bor-ʉs op ʉs-nass:24** 14:24 Hyen komo: Rwuu 24:8; Irmu 31:31-34. ‡ **Bor-ʉs op ʉs-nass:27** 14:27 Hyen komo: Zeka 13:7.

§ **Bor-ʉs op ʉs-nass:28** 14:28 Hyen komo: Mati 28:16.

29 Bitrus zɛɛrʉ, “Kɔ yɛ som wɔ kap, mɛ kam man som wɔ á.”

30 Yɛso zɛɛrʉ wʉ, “Nip-ɔ mɛ wɔ m-rurɛ, Bitrus, kɔ ʉn ka tɛt-mɔ mɔ roonɛ à, rii-ɔ keeg-yo o-kiit kenet sɔ-o yoor, wɔa nom she-mɔ ʉn nap-ʉs re sɔ o-tet.”

31 Bitrus shasurʉ m-'wɔns nɛ. Wʉ zɛɛrʉ, “Kɔ a roa ho mɛ mossɛ ʉn wɔ nɛ, man nom she-mɔ ʉn nap-m ru á.” Kap mɔ ʉn yɛ ka yɛ zɛɛ.

*Yɛso kɔnɔg Shir
ʉn Haag-ɔ ʉn 'yo-se o-Zetun
(Mati 26:36-46; Ruka 22:39-46)*

32 Yɛso nɛ ʉn yan-neke-mɔ ʉn wʉ nɛ, bɔ yɛ heetɛ ʉn **Haag-ɔ ʉn 'yo-se o-Zetun** à, yɛ woorʉ de ken tuk-de de a m-zɛɛ o-Gesemani à. Yɛso zɛɛrʉ yɛ, “She'et nɔ kànɛ, ʉm konostɛ Shir.”

33 Wʉ dɛkurʉ Bitrus ʉn **Yakubu** ʉn **Yohana** nɛ, wʉ taknʉ swɔr ʉr-koɔb dɛɛn. Wʉ ro ʉs-barag, mɛn-ʉt naasutɛ wʉ dɛɛn. 34 Wʉ zɛɛrʉ yɛ, “Mɛn-ʉt naasutɛ mɛ dɛɛn. Wɔ hyenɛ, o zee mɛtt hoog á. Wasʉ nɔ mɛ kànɛ, nɔ she'et zongɛ.”

35 Wʉ argurʉ co hiin. Bɔ wʉ arɛ o-co à, wʉ kwʉkturʉ n-dak, wʉ konurʉ Shir. Wʉ zɛɛrʉ, “¿Kɔ nomʉtʉ wɔ o dossʉ mɛ ka swɔ ʉr-koɔb de?”

36 Wʉ doorʉ m-zɛɛ, “Abba,* Tato re, kɔ yo ke rii-yo yo rɔ m-nomɛ be ʉn du. ʉm conɔg o dossʉ mɛ ka swɔ ʉr-koɔb de. Amba yanze barag-ʉs re se o he m-dɔrɛ á, sɛ barag-ʉs ru.”

37 Bɔ wʉ muuntɛ be-de yɛ ro à, wʉ 'wossurʉ yɛ rɔ m-rew. Wʉ zɛɛrʉ Bitrus, “¿Simɔn, rew-mɔ nɔ rotte? Ashi, ¿nɔa hoks m-she'et zongɛ kɔ hiin á?”

* **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:36** 14:36 ʉt-Arameki: Abba.

38 She'et nɔ zongse, yish hooge, nɔ ma'as ʉn konse Shir, taase nɔ he'ebe **ur-ba'as** da-de a megre nɔ. Me ʉn zee yo ka remen kukt-o tunuste o nom rii-yo depe à, amba wur-o rott m-'wons á."

39 Ka da-de, Yeso dooru m-warag komo wu yage ye. Wu konuru Shir. Wu dooru m-rwor bo wu ro rworge à. 40 Har m-moka komo, wu dooru m-muun. Wu 'wossuru ye ro m-rew. Rew-m bupste ye deen. Bo ye zutute à, ye taaguru ma-to ye he wu m-shas à.

41 Wu dooru m-warag remen wu konot Shir. Bo wu do m-muun, o atette-o à, wu zeeru, "¿Har m-moka wuwe-de nɔ rotte m-rew ne? Bo'osute kaane, da-o wooste. Gwot me **Wa-wu ʉn net**, a ya'astu me ʉn kom-to ʉn ya-ut-**ba'as**. 42 Ine nɔ, a kew nɔ wu! Gwot! Ká net-wu ya'asu me à, wu ka yow yow."

Yahuda-ne shik Yeso

(Mati 26:47-56; Ruka 22:47-53; Yoha 18:3-12)

43 A kane, rii-yo wu bitute nu, Yahudas, wangaan be-de ʉn ka op ʉn yoor-ye, wu woosunte ʉn moor-to ʉn hun-ne ne deen. Ye ro ut-magay ne ut-ko ne. Gwomo-ne ye ʉn kon-se Shir, ʉn yan-Yoos-de ʉn **karamsa-o Mosa** ne, ʉn sek-ye ye ʉn **Yahuda-ne**, ye tomnu ye.

44 Wu he wu m-ya'as à, wu be'este wu gemeste ur-hi ʉn ye ne unze, "Wu um he m-hamat à wu wu ship nɔ wu, nɔ neke ʉn wu ne, nɔ 'er wu ur-bon ne."

45 Bo ʉn woon-m Yahudas wu haaru be-ur Yeso, wu zeeru, "Wa-ʉs-Nap." Yahudas hamturu wu. 46 Ye hwooru ut-kom, ye shipuru wu. 47 Se wangaan be-de ʉn **yan-neke-m Yeso** ye wu ro eso

kanɛ à, wu muusuru magay-o un wu. Wu ceturu ko-guw-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu kupsuru wu o-to.

⁴⁸ Yeso zeeru ye, “¿No un rwuun ut-magay ne ut-ko ne, no shipt me untun ko-hyow? ⁴⁹ Ko de ke ho-de me mosse un no ne un **Pyo-o Shir**, me no m-yoose. No ship me á. Amba se a nomutu me bo a gene be-de un Ma-to Shir à.”† ⁵⁰ Ka da-de ne, yan-neke-mo un wu kap ye yaguru wu. Ye arguru m-som.

⁵¹ Se wu ken wan-campo wu, wu cop rii á se o-gund un hon-de un o, wu doruru Yeso. Bo wu dorute Yeso à, ye shipuru wu. ⁵² Ye rumsuru gund-o un wu. Wu somuru bo Shir mate wu à.

A heete Yeso be-de un piish ut-ma

(Mati 26:57-68; Ruka 22:54-55,63-71; Yoha 18:13-14,19-24)

⁵³ Ye nekuru un Yeso ne be-de un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Kap Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ye un **Yahuda**-ne, un yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ne ye morguru be-ur Yeso.

⁵⁴ Bitrus ne wu donduru wu m-pupa ne har un 'woog-o un hur-o ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu she'eturu be-de un guw-ne ye un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu ro un hwo'ot o-ra mosse un ye ne.

⁵⁵ A kanɛ Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **Morog-de un Sek-ye** ne, yan-ya-ut-ma, kap ye hooburu rii-yo a hette m-zee Yeso nomog **ur-ba'as** à remen ye hoot wu, amba ye kum á. ⁵⁶ Ye

† **Bor-ʉs op ʉs-nass:49** 14:49 Hyen komo: Ruka 19:47; 21:37.

ken ye deen ye sakkuru wu ʉt-ma ʉt-bo amba ma-to ʉn ye to haan ʉt-gaan á.

⁵⁷ A kan̄e komo ye ken campo-ne ye inuru eso, ye dooru wu ce'e ʉt-bo: ⁵⁸ Ye zeeru. "Te hogute wu zeeg wua hees **Pyo-o Shir** o hun-ne ma'e à, rii-yo ho-ʉt tet nomot wu me'es o hor-o, yanze ne ma-to ʉn ko-hun á."‡ ⁵⁹ Kap ʉn kaane ne, ma-to ʉn ye to haan ʉt-gaan á.

⁶⁰ Ko-Gwomo-wu ʉn kon-se Shir wu inuru n-tete o ʉn ye. Wu cituru Yeso. Wu zeeru, "¿Wo ʉn to ken ma-to ne to o he m-shas, be-de ʉn ma-to ka hun-ne ye ro m-rwor mosse ʉn wo ne?"

⁶¹ Amba Yeso ro temb o ʉn wu. Wu shas ʉt-ma á. Ko-Gwomo-wu ʉn kon-se Shir wu dooru wu m-cit komo. Wu zeeru, "Ashi, ¿wo wu, **Kiristi**, Wà-wu ʉn wa-o-kwum-wu Shir tomnu te?"

⁶² Yeso zeeru, "Me wu. § Noa hyen me komo, me **Wà-wu ʉn net**, me tara ʉn kom-o ʉr-re o Shir Wa-ur-Beeb.* Noa hyen komo me m-rwuun n-me ʉt-ke'ente n-Ton shir."†

⁶³ Ko-Gwomo-wu ʉn kon-se Shir swooru ʉs-ryaab deen. Wu yishuru gund-o ʉn wu. Wu zeeru, "¿To ke ma-to a cone m-hoge komo? ⁶⁴ No hogute de yo'og-o wu yo'oge Shir à! ¿Re no hyan?"

Ye zeeru, "Wu wooste m-ho!"‡ ⁶⁵ Ye ken ye taknu wu m-copse m-ta. Ye hokkuru wu yish, ye wosuru wu ʉr-dembe. Ye zeeru, "Ruru te wu

‡ **B̄or-ʉs op ʉs-nass:58** 14:58 Hyen komo: Yoha 2:19. § **B̄or-ʉs**

op ʉs-nass:62 14:62 Hyen komo: Rwu 3:14. * **B̄or-ʉs**

op ʉs-nass:62 14:62 Hyen komo: Bong 110:1. † **B̄or-ʉs**

op ʉs-nass:62 14:62 Hyen komo: Dane 7:13. ‡ **B̄or-ʉs op**

ʉs-nass:64 14:64 Hyen komo: Rewi 24:16.

wosʉ wɔ m-mɔka à!" Guw-ne komo ye ma'asuru wu un hwooge ut-raag.

Bitrus nomog she-mo un nap un Yeso

(Mati 26:69-75; Ruka 22:56-62; Yoha 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Ye ka ro un kuke-o a ma'e n-ton un or un o o-kuke à. Ye ro un piishe un Yeso ut-ma. Bitrus ro o-'woog n-dak. Wu ken wan-ne'a-wu ne, kogu-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir, ⁶⁷ wu hyanuru Bitrus ro un hwo'ot o-ra. Wan-ne'a gwotururu Bitrus, wan-ne'a zeeru, "Wo mosse un Yeso ne ka wa-o-Nazaret-wu."

⁶⁸ Amba Bitrus nomuru m-she. Wu zeeru, "Me nap yo wo rwor á." Wu arguru m-rwuun un 'woog-o un pyo. Keeg-o o-kiit kanuru.

⁶⁹ Ka wan-ne'a-wu komo dooru gwot un Bitrus. Wu taknu rure un ye ro eso eso kanè à, "Wu ka, **wan-neke-m Yeso** wu." ⁷⁰ Amba Bitrus dooru m-nom m-she komo.

Bɔ doote hiin à, ye ro kanè eso eso à, ye zeeru Bitrus, "Nip-o, wo **wan-neke-m Yeso** wu remen wa-o-Gariri o ro."

⁷¹ Wu taknu us-tonɔ. Wu zeeru, "Me nap ka net-wu wu notte un ma-to un wu á."

⁷² Un ra-o wu komte m-rwor à, un gyept-o un yish, keeg-o o-kiit kanuru ayoore-o. Bitrus baksuru ma-to Yeso ruru wu à. Unze "rii-o keeg-o o-kiit kenet so-o yoor, wɔa nom she-mo un nap-ʉs re so o-tet." Bɔ wu bakste ká ma-to à, wu heburu us-'won.

Bɔr-ʊs op ʊs-taan

A heette Yeso be-ur Biratus

(Mati 27:1-2,11-14; Ruka 23:1-5; Yoha 18:28-38)

¹ Bɔ ish geste à, Gwɔmo-ne ye ʊn kɔn-se Shir, ʊn sek-ye ye ʊn **Yahuda**-ne, ʊn yan-Yoos-de ʊn **karamsa**-o **Mosa** ne, bɔ ʊn yan-ya-ʊt-ma, ye gamuru ʊr-hi, ye nekuru ʊn Yeso ne, ye ya'asuru **Biratus** wu. **Roma**-ne sagbute Biratus Ko-Gwamna-wu ʊn ka dak-o.

² **Biratus** cituru Yeso, “¿Wɔ wu ro ko-Gwɔmo-wu ʊn **Yahuda**-ne?”

Yeso zeeru wu, “Ee, o rworog hond hond.”

³ Gwɔmo-ne ye ʊn kɔn-se Shir ye ma'asuru wu ʊn sakke ʊt-**ba'as** deen. ⁴ **Biratus** dooru wu m-cit komo. Wu zeeru, “¿Wott o ken shas-o o he m-shas á? ¿Hoge moor-to ʊt-**ba'as** to ye seku wɔ à?”

⁵ Yeso do m-shas á, har **Biratus** bopuru o-nu.

Hun-ne zeeg a kem Yeso n-te o-kan

(Mati 27:15-26; Ruka 23:13-25; Yoha 18:39—19:16)

⁶ To, da-de ʊn ka biki-o, **Biratus** weste m-ho'sunde ʊn wa-**ur-ba'as**-wu a ka'e à, wan-gaan wu hun-ne kɔne à. ⁷ Wu ken wu ro kon wu a m-zee Barabas à. Wu ro ke'o à, mosse ʊn ye ken yan-kɔob-de o-dorotte ye ne à, ye ho'e net be-de m-dum à. ⁸ Hun-ne ʊt-moor ne hyoknuru, ye taknuru ʊs-kɔn be-ur **Biratus**, ye ro m-zee wu nomu ye rii-yo wu wete m-nom à.

⁹ **Biratus** cituru, “Wata, ¿no ʊn cɔn o um hosu no ko-Gwɔmo-wu ʊn **Yahuda**-ne?” ¹⁰ Wu ʊn cit ye kaane remen wu nepste unze shoob-de rwo'e Gwɔmo-ne ye ʊn kɔn-se Shir ye ya'aste wu.

11 Amba Gwɔmo-ne ye ʉn kɔn-se Shir sho'ogsuru hun-ne ʉt-moor ne remen **Biratus** ho'osuntʉ ye Barabas.

12 **Biratus** dooru ye m-zee komo, “ʉYa ʉm he m-nomu ne ʉn ka wu no zee wu ro ko-Gwɔmo-wu ʉn **Yahuda**-ne?”

13 Ye 'yonsuru ʉs-cɔr komo, ye zee ru, “Kam wu n-te o-kan.”

14 **Biratus** zee ru, “ʉRemen yan o ne? ʉYan rii-yo ne wu nome?”

Ye dooru 'yonsu ʉs-cɔr, ye zee ru, “Kam wu de n-te o-kan.”

15 **Biratus** ne, bo wu cone nome ʉn moor-to ʉn hun-ne bo ye cone à, wu ho'osuru ye Barabas. Wu rwo'uru a bu Yeso ʉs-bukkun. Da-o a komse wu m-dum ʉs-bukkun à, wu ya'asuru karma-ne, ye kemet wu n-te o-kan.

*Karma-ne nomote Yeso ʉr-ar
(Mati 27:27-31; Yoha 19:2-3)*

16 Karma-ne heeturu Yeso ʉn 'woog-o ʉn pyo-o **Biratus**. Ye morogsuru kap ye kuse ʉn kur-de ʉn ye à. 17 Ye cupuru wu cop-o ʉn ho-m jaas-mo o ʉt-gwomo. Ye ceeru o-gond o ʉn yokor, ye cupuru Yeso ʉr-hi. 18 Ka da-de ne, ye taknu wu ʉr-gas de ʉr-ar. Ye zee ru, “Ko-Gwɔmo, hoog ru she'et, ko-Gwɔmo-wu ʉn **Yahuda**-ne.” 19 Ye ko'otururu wu ʉr-hi o-ko o-ko, ye copsuru wu m-ta. Ka da-de, ye kwuktururu n-co o ʉn wu ʉnze dorotte-o ka ye wu m-nome. 20 Da-o ye komse wu m-nome ʉr-ar à, ye possuru wu ka cop-o ʉn ho-m jaas-mo o, ye muuturu wu o ma ʉn wu cop-o, ye ruuturu wu n-do remen ye kemet wu n-te o-kan.

*A kamag Yeso n-te o-kan**(Mati 27:32-44; Ruka 23:26-43; Yoha 19:17-27)*

²¹ Bɔ ye ro wu m-ruut à, ye go'onuru un wu ken wu ne. A ro wu m-zee Simon wa-o-Kireni, tato Arekanda ne un Rupus. Wu ro m-jo'on so o-kat. Ye gakturu wu, wu dek ka **kan-o** ye hette kam un Yeso à.* ²² Ye ruuturu Yeso de ken be-de, a de m-zee o-Gorogota, (wata, be-de un caar-o ur-hi). ²³ Bɔ ye woote wu kane à, ye tebburu wu m-modi mossɛ ʉs-baat ne se a m-zee o-**mur** à. Ka baat-se ro m-haab m-hoog, amba wu swɔ á ²⁴ Ka da-de ne, ye kamuru wu o-**kan**. Bɔ ye kemte wu à, ye wonguru hi un de un ye cop-to un wu. Ye ro un nom o-gwambe remen ye hyenet rii-yo kowan he m-kum à.†

²⁵ Kwom-ʉs jero se n-sot, ye kame wu n-te o-**kan**. ²⁶ Wu a kame o-**kan** à, ye ro un gen un **ba'as-de** un wu a sakuru n-ton un hi-de un wu. Ba'as-ur Yeso de ka, "Ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne." ²⁷ Ye kamuru wu un yan-kwup-de un hun-ne ne nen yoor n-te ut-kan, wan-gaan un kom-o Yeso o ur-re, wan-gaan un kom-o ur-kwanta.‡
²⁹ Ya-m-arag un cow ye zeeru wu m-rure un ma-ut jaas-to. Ye ma'asuru wu m-pakte ur-hi, ye un zeebe, "Huun! Wo wu zee woa hees **Pyo-o Shir**,

* **Bor-ʉs op ʉs-taan:21** 15:21 Hyen komo: Roma 16:13.

† **Bor-ʉs op ʉs-taan:24** 15:24 Hyen komo: Bɔng 22:18.

‡ **Bor-ʉs op ʉs-taan:27** 15:27 Mɔ ken gen-mɔ un do ci-o kwooz un eer 28Bɔ ye kemte ye kaane à, ye shooste Ma-to Shir to wu rwo'e wu ken wu gen to à, "Ye mossute wu un ya-ut-ba'as ne." Remen ye muste wu unze wa-ut-ba'as-wu wu ro. Hyen: Ruka 22:37. § **Bor-ʉs op ʉs-taan:27** 15:27 Hyen komo: Isha 53:12.

o warag o do m-ma ho-ʉt tet à, * 30 kergene o-**kan**, o gu hi un du!"

31 Kaane tomso Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ne ye ma'asuru wu un nome ur-ar un hi un de un ye. Ye zeeru, "Wu guug ye ken ye, wu hoks gun hi un de un wu á. 32 Urege wu ro **Kiristi**, ko-Gwomo-wu un **Isra**-ne wu, kergene o-**kan** m-moka a hyenet a dekt!" Ka ye a kame ne mosse un wu ne à, ye ma'asuru wu ʉt-reeb.

Mar-m Yeso

(Mati 27:45-56; Ruka 23:44-49; Yoha 19:28-30)

33 Ho-ur ro ur-hi hond hond, comb-o swoonuru hono o-dak kap har kwom-ʉs tet-se m-rim.

34 Kwom-ʉs tettʉ ne Yeso 'yonsuru ʉs-cɔr 'wons-m-'wons, wu zeeru un rem-de un wu, "Eroi, Eroi, ¿rama sabaktani?" Unze, "Shir re, Shir re, ¿remen yan o ne o jorʉtu me?"†

35 Ye ken ye ro kane eso eso. Bɔ ye hogute kan-ʉs Yeso à, ye nap yo wu ro m-zee á, ye zeeru, "Hogu no, wu ro un eeg-ʉs **Ereja**."

36 Wan-gaan be-de un ye wu somnuru o-rek, wu shoosuru o-poog un ho-mo o-anab-mo o-zambo. Wu sakuru n-te o-ko, wu tebburu Yeso wu su. Wu zeeru, "Yage a hyenet ko **Ereja** a haan wu kerguntute wu à."‡

37 Ka da-de ne, Yeso 'yonsuru ʉs-cɔr 'wons-m-'wons. Hoog-o un wu arguru m-neke.

* **Bɔr-ʉs op ʉs-taan:29** 15:29 Hyen komo: Bɔng 22:7; 109:25; Mark 14:58; Yoha 2:19. † **Bɔr-ʉs op ʉs-taan:34** 15:34 Hyen komo: Bɔng 22:1. ‡ **Bɔr-ʉs op ʉs-taan:36** 15:36 Hyen komo: Bɔng 69:21.

³⁸ Bɔ Yɛso merte à, gund-o a sente ish-o ɔn “Be-de ɔn Shir de jiishe ba m-kukop à” ɔn **Pyo-o Shir** ɔn bɔ-o o-Urusharima, o yishuru zee-mo n-ton har n-dak. § ³⁹ Wan-co-wu ɔn karma-ne o-zungu wu ro kane eso, wu hyanuru mar-m Yɛso. Wu zeeru, “Nip-o, ka net-wu **Wà-wu Shir** wu.”

⁴⁰ Ye ken ne'a-ne ye ro kon tomso, ye ro m-segbe rii-yo nome à. Be-de ɔn ye **Meri** ro kon wa-o-Magudarín, Sarome wu, **Meri** inu **Yakubu** rek-wu ɔn Yosi. ⁴¹ Da-o Yɛso ro ɔn dak-o o-Gariri à, Kà ne'a-ne ye, ye ro wu m-dore. Ye ro wu mreegte. Ye ken ne'a-ne ye ro kon tomso ne deen ye shie wu o-Urusharima à.*

A jok u-ur Yɛso

(Mati 27:57-61; Ruka 23:50-56; Yoha 19:38-42)

⁴² Kap yo ka yo ɔn kor ho-de ur-Jaw. Ho-de ɔn zonge-to ɔn **Ho-de ur-Wuwe** de ɔn **Yahuda**-ne. ⁴³ **Yusuhu** ko-ya-o-Aramatiya haante ho-de Yɛso mare à m-rim. Kashi ɔn net-wu be-de ɔn sek-ye yan-ya-ut-ma. Wu ro ur-'er Shir rwuunte ɔn gwomo-to ɔn wu ne. **Yusuhu** nomuru jaab-o ut-men, wu cowuru be-ur **Biratus**. Wu konuru Biratus ya'as wu u-ur Yɛso. ⁴⁴ **Biratus** wu dek unze Yɛso mereste á. Wu agnuru wan-co-wu ɔn karma-ne o-zungu, wu cituru wu ko Yɛso mereste à. ⁴⁵ Da-o wan-co-wu ɔn karma-ne o-zungu rure **Biratus** unze Yɛso she'esute m-mar ne à, wu ya'asuru **Yusuhu** ur-u. ⁴⁶ Ka da-de ne, **Yusuhu** haaru, wu onuru gund-o pus-o o ur-bon. Wu kergunturu Yɛso. Wu hokkuru wu ɔn o. Wu

§ **Bor-ɔs op ɔs-taan:38** 15:38 Hyen komo: Rwu 26:31-33.

* **Bor-ɔs op ɔs-taan:41** 15:40-41 Hyen komo: Ruka 8:2-3.

dɛkuru wu, wu russuru wu un o ken saag-o o a ro hinge n-te o-ta'ar à. Wu yirigturu caari-o o-ta'ar, wu zwopuru ish-o un saag un o. ⁴⁷ **Meri** wa-o Magudarin un **Meri** inu Yosi ye gwoturu be-de **Yusuhu** russu wu à.

Bɔr-ʊs op ʊs-cind

Ine-m Yeso be-de un margan-ne

(Mati 28:1-8; Ruka 24:1-12; Yoha 20:1-10)

¹ Bɔ hɔ-ur hebute à, **Ho-de ur-Wuwe, Meri** Magudarin, un Sarome ne, un **Meri** (inu **Yakubu**) ne, ye haaru, ye oonuru now-mo m-shi'igin ye duusute u-ur Yeso. ² Ish gasuru n-sot n-sot, hɔ-de o-Rahadi, hɔ-ur ro m-dakan ye haanuru un saag. ³ Ye ro m-neke ut-orum ut-orum. Ye cituru hi un de un ye, “¿Wa he na yirikte un ka ta'ar-o un ish-o un saag?”

⁴ Bɔ ye woote à, ye gwodburu, ye 'wossuru a yirigsute o-ta'ar. ⁵ Ye cowuru un saag. Bɔ ye tuwte un saag à, ye 'wossuru ko-beeb tara so un kom-o a re un cop-o o-gund ne o pus-o, o m-seeb. Ye zapuru ʊs-zap.

⁶ Amba **wan-tom-wu Shir** zeeru ye, “Nɔ hoge o-gyer á. Nɔ un hoob-o Yeso wa-o-Nazaret-wu a kame o-kan à. Ai, wu ro kon á. Wu inute be-de m-margan ne un hoog ne. Gwot nɔ, be-de ka de a rustu wu à. ⁷ Neke nɔ, nɔ rure yan-neke-mo un wu kap un Bitrus ne. Nɔ zee, ‘Yeso a be nɔ m-wo un dak-o o-Gariri. Reenɔ o nɔ he wu m-hyan bɔ wu rure nɔ à.’ ”*

* **Bɔr-ʊs op ʊs-cind:7** 16:7 Hyen komo: Mati 26:32; Mark 14:28.

⁸ Ka ne'a-ne ye ruuru ʉs-rek ʉs-rek be-de ʉn saag gyɛr-o-gyɛr. Ye ma'asuru ʉs-zap. Ye tepse net ʉn cɔw á.

[Tɔ ken takurda-to ʉn n-ga tɔ rott Mark 16:9-20 á.]

*Meri hyanag Yešo ʉn hoog ne
(Mati 28:9-10; Yoha 20:11-18)*

⁹ Da-o Yešo ine ʉn hoog ne à, ho-de o-Rahadi, ʉn co ʉn co wu rwunturu hi ʉn de ʉn wu be-ur **Meri** wa-o-Magudarin. Wu wu Yešo ruute **ya-ut-kot** nen ta'voor ʉn hi-de ʉn wu. ¹⁰ Ka ne'a-wu haaru be-de ʉn **yan-neke-m Yešo**. Wu 'wossuru hur-de ʉn ye naasute. Ye ro ʉs-'won. Wu ruru ye rii-yo takne à. ¹¹ Da-o ye hoge Yešo inute ʉn hoog ne à, har **Meri** hyeneste wu, ye dek ma-to ʉn wu ʉnze wu hyanag wu á.

*Yan-neke-m Yešo hyanag
Yešo ʉn hoog ne
(Ruka 24:13-35)*

¹² Bɔ a jimite à, Yešo rwunturu hi ʉn de ʉn wu be-de ʉn yan-neke-mɔ ʉn wu nen voor da-o ye ro m-ha o-kot à. Amba wu baramsute, sa o zee wu ken net-wu. ¹³ Ye warguru, ye ruru ye kuse be-de ʉn yan-neke-mɔ ʉn wu à, amba ka ye kuse à ye dek ma-to ʉn ye ʉnze ye hyanag Yešo á.

¹⁴ Da-o hor-o, yan-neke-mɔ ʉn wu ro ʉn re ʉn rii-yo m-re, nen op o-gaan. Yešo rwunturu hi ʉn de ʉn wu be-de ʉn ye. Wu nakuru ye ut-to remen koob-de ʉn sher-mɔ ʉn ye ʉn cikt-de ʉn ye ne. Ye bop ma-to ʉn ye hyane wu inute ʉn hoog ne á.

*Yeso ya'aste yan-neke-mo
un wu m-senge*

*(Mati 28:16-20; Ruka 24:36-49; Yoha 20:19-23;
Seng 1:6-8)*

¹⁵ Yeso zeeru ye, “Neke no hono o-dak kap, no ko'ot **Ma-to m-Rerem** to Shir be-de un wu ke net-wu.† ¹⁶ Bo un wu shere un ka **Ma-to m-Rerem** to à, komo a yo'os wu m-ho, Shir a sokse wu **ba'as-to** un wu. Amba wu shere un ka **Ma-to m-Rerem** to á a piishe wu ut-ma untun wa-**ur-ba'as** a 'ye wu ur-koob. ¹⁷ Ka ye shere un Ma-ut re to m-Rerem à, yea nom rem-se ut-hyat. Har un beeb un de, yea ruut **ya-ut-kot**. Yea teper un rem-to ye yoose á. ¹⁸ Ko ye ship hwo un kom-to un ye, ko ye su pere ba m-nap, yea mer á. Ye **seke** ya-us-gom kom-to un ye, ka gom-se a te.”

*Shir dek Yeso n-Ton shir
(Ruka 24:50-53; Seng 1:9-11)*

¹⁹ Da-o Yeso Wan-Koyan na komse rure un yan-neke-mo un wu ka ma-to à, Shir dekuru wu n-Ton shir. Wu she'eturu un kom-o a re-o Shir.‡ ²⁰ Ye ne yan-neke-mo un wu, ye ruuru ko kene ye ro m-ko'ot un **Ma-to m-Rerem** to Shir. Yeso Wan-Koyan na wu ro ye m-gu. Wu ro m-do'e un ma-to un ye m-'wons ut-hyat ne to ye ro m-nom à.

† **Bor-ús op us-cind:15** 16:15 Hyen komo: Seng 1:8. ‡ **Bor-ús op us-cind:19** 16:19 Hyen komo: Seng 1:9-11.

ut-Hun New Testament

Hun-Saare: ut-Hun New Testament New Testament

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hun-Saare

Contributor: WBT Central Zone

© 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc. in cooperation with the Ut-Hun Bible Translation Project All rights reserved. The New Testament in ut-Hun (Eastern Dukawa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

4b40cd80-7cb8-5d3d-8563-557f030f99d7